

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

**DIPLOMSKA NALOGA
MOJCA PUSTOTNIK**

KOPER 2021

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Visokošolski strokovni študijski program

prve stopnje Predšolska vzgoja

Diplomska naloga

MIMIČNA LUTKA IN FILOZOFIJA ZA OTROKE

Mojca Pustotnik

Koper 2021

Mentorica:

izr. prof. Jelena Sitar Cvetko

Somentor:

izr. prof. dr. Tomaž Grušovnik

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Mojca Pustotnik, študentka visokošolskega strokovnega študijskega programa prve stopnje Predšolska vzgoja,

izjavljam,

da je diplomska naloga z naslovom Mimična lutka in filozofija za otroke

- rezultat lastnega raziskovalnega dela,
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne

IZVLEČEK

Z diplomsko nalogo z naslovom Mimična lutka in filozofija za otroke želimo poudariti moč lutke za doseganje ciljev s področja filozofije za otroke. Zanima nas, v kolikšni meri so otroci motivirani za poslušanje zgodbe, ki jo pripoveduje lutka, v kolikšni meri so motivirani za filozofski pogovor, ki ga vodi lutka, in na kakšen način otroci izberejo pripovedovalca, če imajo možnost izbire.

Diplomska naloga je sestavljena iz teoretičnega in praktičnega dela. V teoretičnem delu je zapisan uvodni del o lutki, komunikaciji, filozofiji za otroke, projektnem delu in medpodročnem povezovanju. V praktičnem delu so predstavljene izvedbe in poteki dejavnosti s področja lutke in filozofije za otroke.

V opazovanje je bilo vključenih sedem otrok, starih od 5 do 6 let. Dejavnosti so se izvajale v treh sklopih. Prvi sklop zajema pripovedovanje lutke. Pri tej dejavnosti preverjamo motivacijsko moč lutke. Drugi sklop zajema filozofski razgovor na podlagi filozofskih vprašanj. Tretji sklop je izražanje doživetij na likovnem področju.

Otroci so bili za dejavnost motivirani z mimično lutko, ob dejavnosti so izražali veselje in zavzetost. S pomočjo lutke smo otrokom nudili spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke. Otroci so med filozofskimi debatami urili kritično mišljenje, sodelovali, si prisluhnili ter se preko igre učili participacije.

Ključne besede: lutka, filozofija za otroke, motivacija, spodbudna izkušnja, likovno izražanje, kritično mišljenje.

ABSTRACT

Mimic Puppet and Philosophy for Children

With the diploma thesis entitled Mimic Puppet and Philosophy for Children, we want to emphasize the power of the puppet to achieve goals in the field of philosophy for children.

We are interested in to what extent children are motivated to listen to a story told by a puppet, to be engaged in a philosophical conversation led by a puppet, and how children would with possibility of choice choose the narrator.

The diploma thesis consists of theoretical and practical work. The theoretical part contains an introductory part on the puppetry, communication, philosophy for children, project work and interdisciplinary connections. In the practical part are presented lesson observation sheets in the field of puppetry and philosophy for children.

Seven children aged from 5 to 6 years were taking part in the observation. The activities were carried out in three parts. The first part involved a puppet, which was talking to children. In this activity, we examine the motivational power of the puppet. The second part comprises of a philosophical conversation based on philosophical questions. The third part presents how children expressed themselves in arts.

Children were motivated for the activity with a mimic puppet, and they expressed enthusiasm and commitment during the activity. With the help of a puppet, we offered children a stimulating experience in the field of philosophy for children. Children were during the philosophical debates practicing critical thinking, cooperation, listening to each other and learning to participate.

Key words: puppet, philosophy for children, motivation, stimulating experience, artistic expression, critical thinking.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD.....	1
2	TEORETIČNI DEL.....	2
2.1	Kaj je lutka.....	2
2.2	Lutka in otrok.....	3
2.3	Komunikacija.....	4
2.3.1	<i>Komunikacija otrok–vzgojitelj</i>	5
2.3.2	<i>Komunikacija otrok–lutka</i>	6
2.4	Mimična lutka.....	7
2.4.1	<i>Specifične lastnosti mimične lutke</i>	8
2.4.2	<i>Pripovedovanje zgodbe in pogovarjanje z mimično lutko</i>	9
2.5	Lutka kot čustvena podpora.....	9
2.6	Pomen izražanja s pomočjo lutke.....	10
2.6.1	<i>Lutka kot motivacijsko sredstvo</i>	10
2.6.2	<i>Projektno delo z lutko</i>	11
2.7	Filozofija.....	13
2.7.1	<i>Filozofija za otroke</i>	14
2.7.2	<i>Kritično mišljenje</i>	15
2.7.3	<i>Lutka in filozofija za otroke</i>	16
3	PRAKTIČNI DEL.....	17
3.1	Opredelitev problema.....	17
3.2	Cilji diplomske naloge.....	17
3.3	Raziskovalna vprašanja.....	18
3.4	Metoda.....	18
3.4.1	<i>Raziskovalni vzorec</i>	18
3.4.2	<i>Postopki zbiranja podatkov</i>	18
3.4.3	<i>Postopki izvajanja dejavnosti</i>	18
3.5	Izvedba in potek dejavnosti.....	19
3.5.1	<i>Izvedba in potek dejavnosti: Izdelava mimične lutke</i>	19
3.5.2	<i>Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – drugačnost</i>	20
3.5.3	<i>Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – žalost</i>	24
3.5.4	<i>Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – ljubezen</i>	27
3.5.5	<i>Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor, tema – prijateljstvo</i>	29

3.5.6	<i>Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – smrt</i>	32
3.6	Rezultati z evalvacijo	36
4	SKLEPNE UGOTOVITVE.....	39
5	ZAKLJUČEK.....	40
6	LITERATURA IN VIRI.....	42
7	PRILOGE	44

KAZALO SLIK

Slika 1:	Izdelava	20
Slika 2:	Barvanje	20
Slika 3:	Želvetica vodi filozofski razgovor	22
Slika 4:	Želvetica pripoveduje zgodbo	22
Slika 5:	»Želvetica pripoveduje, to je Stela, to pa jaz«	23
Slika 6:	»Želvetica in tvoja roka, na stolu sem pa jaz«	23
Slika 7:	Božanje želvice.....	24
Slika 8:	Likovno izražanje otrok	26
Slika 9:	Filozofski razgovor z mimično lutko	26
Slika 10:	Moja prijateljica, lutka	26
Slika 11:	Stoli in zvezdice, ko želvetica govori«	27
Slika 12:	»Želvetica na divji dirki«	27
Slika 13:	»Račka in žabec«	29
Slika 14:	»Zajček pogleda v knjigo«	29
Slika 15:	Spoznavanje želvice	29
Slika 16:	Pogovor z želvico.....	29
Slika 17:	Filozofski razgovor brez prisotnosti lutke	31
Slika 18:	»Pogrešam Želvico«	32
Slika 19:	»Želvice letijo k meni«.....	32
Slika 20:	»Pogrešam želvico«	32
Slika 21:	»Želvetica leti k meni po toboganu«.....	32
Slika 22:	Žabec in tujec	34
Slika 23:	Žabec je žalosten.....	34
Slika 24:	Zaljubljeni žabec	35
Slika 25:	Žabec sreča prijatelja.....	35
Slika 26:	Žabec in ptičje petje.....	35
Slika 27:	»Želvetica kdaj boš spet prišla?«	35

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Izvedba in potek dejavnosti: Izdelava mimične lutke.....	44
Priloga 2: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – drugačnost	46
Priloga 3: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – žalost.....	48
Priloga 4: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – ljubezen.....	50
Priloga 5: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor, tema – prijateljstvo.....	52
Priloga 6: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – smrt.....	54

1 UVOD

Z diplomsko nalogo želimo čarobnost in moč lutke preplesti s filozofijo za otroke in razkriti otroški pogled na določene teme, ki niso vsakdanje, pa vendarle ponujajo mnogo vprašanj in še več različnih odgovorov skozi otroške oči. Z lutko sem želela spodbuditi procese mišljenja pri predšolskem otroku.

Lutka združuje vse discipline, pomembne za otrokov razvoj, kot so zaznava, razumevanje, gibanje, govor, sodelovanje z okoljem, otrokovo izražanje z lutko pa je njegov način sporočanja osebnega mnenja o okolju, ki ga obdaja in tako otrok z lutko odkriva parabolične igre in bogastvo metaforičnega mišljenja in izražanja (Majaron, 1998).

Posredna komunikacija skozi simbolno igro z lutko je izredno pomembna, saj se otrok osvobaja pritiska predpostavljene avtoritete. Komunikacija z avtoriteto odraslega ga izpostavlja, kar povzroča, da otrok ne pokaže vseh svojih sposobnosti, lastnosti in čustvovanja. Bredikyte (2002) je s pomočjo raziskave ugotovila, da je metoda dialoške dramske igre z lutkami zelo uspešna pri razvijanju domišljije, razumevanju ter pri dramskem in verbalnem izražanju otrok. Metoda dialoške dramske igre z lutkami spodbuja samostojno dramsko igro in ustvarjalnost ter povečuje otrokovo verbalno dejavnost. Lutkarstvo daje vzgojiteljici »orodje« za širjenje vseh razvojnih dimenzij, odkrivanje občutka posebnosti, pri čemer mu nudi visoko stopnjo fleksibilnosti pri doseganju vzgojno-izobraževalnih ciljev (Malaguzzi, 1997).

Ermenc (2006) meni, da tisti človek, ki vse življenje pridobiva znanje, s tem udejanja svojo človečnost – postaja modrejši, vrlejši in estetsko kultiviran. Za doseg tako visokega cilja ni primerno vsakršno znanje. Pedagog Ozvald (v Ermenc, 2006) je znanje poimenoval modrostno ali izobraževalno in ga označil kot znanje, ki ga ne pridobivamo z uporabniškim namenom, ne iščemo ga iz potrebe, temveč iz začudenja, z edino željo približati se bistvu stvari. Tako znanje gojijo tisti, katerih cilj je »izoblikovanje svoje duše«, »humaniziranje«, ne pa obvladovanje sveta. Takšno znanje nikoli ne zastara, niti ne napreduje, le raste in se izpopolnjuje. Tako kot lutka.

Ravno otroci pa so tisti, ki premorejo največ čudenja in najbolj uživajo v približevanju bistvu stvari. Njihov pogled na svet je od zunanjih dejavnikov nepopačen, iskrov, enostaven, direkten – nepopisno lep za odkrivanje. Igra in raziskovanje z lutko je nenarejena in nemaskirana ter nam predstavlja privilegij, katerega se kot vzgojitelji premalokrat zavedamo.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj je lutka

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) najdemo naslednje definicije za lutko:

1. Majhna figura, ki predstavlja človeka, žival za uprizarjanje iger;
2. figura, ki predstavlja človeka zlasti v naravni velikosti;
3. redko igrača, ki predstavlja deklico; punčka (SSKJ, 2000).

»Lutka že dolgo ni več le sredstvo za pripravo predstav in motivacijo pri pouku, vedno bolj postaja magična moč v rokah učitelja in otrok in spodbuja kognitivni socialni in čustveni razvoj« (Korošec in Majaron, 2002, str. 31).

»Lutka je igrača, lutka je maska, lutka je sovrstnik, lutka sem jaz.«

»Lutka je spodbuda za akcijo, je motivacijsko sredstvo, ki ni le beseda.«

»Lutka je družabnik za pomoč pred osamljenostjo.«

»Lutka za komunikacijo – besedno in nebesedno.« (Kroflič, 2002b).

Najpreprostejše lutke vedno nosimo s seboj. To so lahko naše roke, kolena, stopala, prsti ..., ki oživijo na poseben način z nekoliko domišljije. Prstne igre, ki se prenašajo iz roda v rod za zabavo, krajšanje časa in krepitev medsebojnih odnosov.

Lutka je univerzalen pripomoček in nam je lahko v veliko pomoč tako pri uresničevanju učnih ciljev, kot tudi pri socializaciji otrok v skupino, reševanju konfliktov, izražanju čustev in razvijanju pozitivne samopodobe. Pri otrocih deluje kot motivacijsko sredstvo ali/in je njihov zaupnik. V njih prebujajo domišljijo in ustvarjalnost, ki sta pomembni popotnici v svet izobraževanja in otrokovega razvoja (Mikuš, 2001, str. 49).

Lutka ima v Kurikulu za vrtce vlogo simbolnega sporočanja, olajša komunikacijo z otroki, pospešuje socializacijo, motivira ustvarjalnost vzgojiteljice in otrok ter spada med sodobne nefrontalne oblike učenja in poučevanja z umetnostjo in skozi umetnost.

Igra z lutko je notranje motivirana dejavnost, ki zahteva aktivno udeležbo. Ker ni pod vplivom zunanjih pravil, otroku nudi osnovno psihološko potrebo po svobodi.

Kroflič (2002a) nazorno opisuje, kako lahko lutka zadovolji otrokove temeljne potrebe in vzgojiteljičine potrebe po svobodi govora, gibanja in mišljenja.

Prav tako zadovolji temeljne vzgojiteljičine in otrokove potrebe po:

- zabavi (smejim se, zabavam sebe in druge, sproščam se, uživam);

- ljubezni (radi me imajo, počutim se varno, smo prijatelji med seboj);
- moči (ustvarjam lutko – ustvarjam sebe, uveljavljam se, sem središče pozornosti ...).

Igra z lutko in gledališka igra lahko izboljšata komunikacijo med otroki ter zmanjšata stresno situacijo med njimi in vzgojiteljico. Prav tako lutka lahko postane nova, močnejša avtoriteta od vzgojiteljice.

2.2 Lutka in otrok

Lutke so za otroke zelo privlačne, saj imajo posebno moč, energijo, ki jo zmorejo le one. Tu ne gre le za estetsko dodelane lutke, ki jih vidimo na profesionalnih predstavah, ali za tiste, kupljene v trgovinah. Govorimo o vseh možnih preprostih lutkah, ki jih otroci naredijo sami ali skupaj z učiteljico, vzgojiteljico. Vsak predmet lahko oživi in postane nova oseba, ki bo otroke pripravila do spontane komunikacije ali jih motivirala k učenju (Borota, Geršak, Korošec in Majaron, 2006, str. 103).

Zakaj lutka? V čem se razlikuje od modernih igrač, ki jih lahko kupimo v trgovinah? V čem se razlikuje od risanih junakov?

Varl (1998) v svojem delu navaja, da je lutka tisti magični predmet, ki ji otroci zaupajo, ob kateri se bolj sproščeno pogovarjajo: pomaga jim, da lažje osvajajo prostor, saj se na nek način njihova osebnost skriva za lutko; zleze vanjo, se z njo poistoveti.

Lutka ima lahko tisoč obrazov, vedno najde odgovor, vedno najde pot. Lutki lahko zaupaš, je ob tebi, daje prijeten občutek ob dotiku. Lahko je sešita, narisana, iz kartona, papirja ... Ima nešteto sposobnosti: zna govoriti, molčati, leteti, lebdeti, se smejati, jokati ali pa preprosto izginiti. Njene sposobnosti so mnogotere, do kamor le seže naša domišljija.

Ne glede na to, ali je lutka izdelana do potankosti ali ne, pomembno je, da se prenaša sporočilo s srcem. Predmet, oblikovan s človeško voljo, dobi nov simbolični pomen, postane novo bitje, osebek s prenosom lutkarjeve energije v predmet, ki ga oživlja s svojim pogledom in rokami. Lutkar verjame v čarobno preobrazbo, veruje v moč lutke (Majaron, 2000).

Otrok lažje vzpostavi stik z lutko kot z vzgojiteljico. To lahko razlagamo na energetski ravni in z otrokovim strahom pred odraslim, z negotovostjo pri vzpostavljanju komunikacije, v kateri je lutka otrokov posrednik. Prav to poskušamo izkoristiti, da otrok na manj stresen način sprejema okolje, v katerem živi in sporoča svoj odnos do njega.

Lutka postane nenevaren posrednik, pomočnik, ščit.

2.3 Komunikacija

V vrtcu mora biti dovolj časa za pogovor, pripovedovanje, razlago, opisovanje, dramatizacijo, igro vlog. Za otroka in njegov čustveni, socialni in spoznavni razvoj je bistvenega pomena, da razvije jezikovne zmožnosti, torej zmožnosti tvorjenja in razumevanja besedil v različnih govornih položajih in za različne potrebe. Jezikovna zmožnost pa ne pomeni le otrokove zmožnosti sporazumevati se z okoljem, implicira namreč še mnogo več. Stopa v interakcijo z igro, umetnostjo, mislijo. Tako se otroci v tem obdobju učijo sporočati svoje izkušnje, čustva in vedenje na različne načine, razumeti načine, kako drugi sporočajo in predstavljajo lastne izkušnje, učijo se spoštljive in vljudne komunikacije. Jezik se razvije v polnopomenskem kontekstu, ko imajo otroci razlog in možnost sporočati svoje ideje, poglede, zamisli, počutja in ko imajo potrebo po vedenju. Ko vzgojitelji skupaj z otroki obišejo gledališče, razstavo, tržnico, trgovino ipd., sodelujejo v različnih govornih položajih, z različnimi osebami, ki uporabljajo različne načine govora (registre).

Tako otroci spoznavajo, da se v različnih govornih položajih glede na različne situacije (čas, kraj, interakcije, udeleženci in njihovo počutje, tema interakcije idr.) uporabljajo različne socialne zvrsti jezika. Bistveno pri izbiri socialne zvrsti jezika je predvsem ustvarjanje ugodne čustveno-socialne klime (Kurikulum, 1999, str. 13).

Lutka ima v kurikulumu za vrtce vlogo simboličnega sporočanja, olajša komunikacijo z otroki, pospešuje socializacijo ter motivira ustvarjalnost vzgojiteljice in otrok. Spada med sodobne nefrontalne oblike učenja in poučevanja z umetnostjo in skozi umetnost. Pa vendarle usvajanje vsebin skozi in preko lutke v vrtcih ni pogosto. Lutko največkrat srečamo na področju umetnosti; da bi realizirali cilje preko lutke, z lutkino pomočjo, pa se ne zgodi prav pogosto.

Izraz komunikacija izhaja iz latinske besede »communicato«, kar pomeni naznanilo, sporočilo, občevanje, povezanost, povezava. Izraz »communicare« latinsko pomeni napraviti skupno, deliti kaj s kom, sporočiti, občevati, v medsebojni zvezi biti, spojen biti, vezati (Verbinc, 1989, str. 362, v Korošec in Majaron, 2002, str. 32).

V vsakdanjem življenju je komuniciranje neizogibno. S komunikacijo izražamo svoja stališča, spoznavamo svet in stopamo v interakcijo z bližnjimi že vse od prvih let svojega življenja. Sporazumevamo se ne zgolj s tem, ko se naučimo govoriti ali poslušati, temveč uspešno sporazumevanje ljudi poteka preko komunikacije, ki poteka s pomočjo prenosnega sredstva, kot je jezik, mimika, kretnje. Sredstvo za prenos sporočila imenujemo komunikacijski kanal.

2.3.1 Komunikacija otrok–vzgojitelj

Temelj otrokove samopodobe predstavlja vzgojitelj s svojim besednim in nebesednim izražanjem. Komunikacija je mnogo več kot le prenašanje in sprejemanje sporočil.

Brajša (1991, v Korošec 2004) govori o temeljnih pogojih za kakovostno komunikacijo:

- o občutku neogroženosti;
- o sprejemanju in iskrenosti v komunikaciji.

Samo svobodni in neogroženi lahko sprejemamo komunikacijo vseh sogovorcev in smo med komuniciranjem iskreni in skladni.

V Kurikulu za vrtce (1999) piše: Odrasli v vrtcu delujejo s svojim vedenjem v celoti spodbudno in pomirjujoče, vljudnost in spoštovanje v njihovi komunikaciji in vedenju je zgled za otroke. Vzgojitelj, pomočnik vzgojitelja ali druga odrasla oseba, ki lahko sodeluje pri vzgojnem procesu, je ves čas z otroki in med otroki, bodisi v majhni, večji skupini ali individualno.

V vseh interakcijah je z otrokom usmerjevalka, vendar ne direktivna in praviloma zgled za prijetno in prijazno komunikacijo. Med pomembne elemente interakcije med otroki in med otroki in odraslimi sodijo:

- pogostnost pozitivnih interakcij z otroki: nasmeh, dotik, prijem, govorjenje v višini otrokovih oči;
- odzivanje na otrokova vprašanja in prošnje;
- spodbujanje k zastavljanju vprašanj, razgovora, udeležnosti;
- pozorno in spoštljivo poslušanje;
- uporaba pozitivnih navodil, usmeritev: spodbujanje zaželenega vedenja, preusmerjanje otroka na bolj sprejemljive dejavnosti in vedenje, reševanje konfliktov na socialno sprejemljiv način, dosledna in zelo jasna navodila na kritike in kazni;
- spodbujanje ustrezne (upoštevajoč otrokovo starost) neodvisnosti.

Vzgojitelj predstavlja avtoriteto v komunikaciji otrok–vzgojitelj. Če se otrok težko sooči s problemom, je lutka lahko pomočnik in ščit. Hkrati pa predstavlja neko novo avtoriteto, s katero otrok lažje komunicira.

2.3.2 Komunikacija otrok–lutka

Lutka je izredno motivacijsko sredstvo za povečanje otrokove čustvene in socialne zmogljivosti, ki zahteva, da se otrok vživi v situacijo lutke in način njenega doživljanja. Lutka omogoča čustveno reakcijo, ki je pogosto neodvisna od besed (neverbalna komunikacija). Kadar koli otroci ustvarjajo lutke, je njihov cilj, da jih »oživijo« v komunikaciji s samim sabo, s sošolcem, z drugo lutko. Simbolni pomen oživljanja predmeta predstavlja lutko, ki postane novo bitje ali osebek, s katerim bo otrok sporočil del svojega intimnega, izkustvenega ali podzavestnega sveta. Osnovno načelo lutkovne animacije je v tem, da otrok lutko oživi. Gre za komunikacijo. Lutka v komunikaciji z otrokom močno vpliva na njegovo čustvenost, kar vpliva na njegovo vedenje. Zato je otrokova komunikacija skozi lutko igriva, mnogo prijetnejša, ohranja otrokovo dostojanstvenost in utrjuje pozitivno samopodobo (Majaron, 2002, str. 59–64).

Komunikacija preko lutke nudi široko možnost, da dosežemo vzgojno-izobraževalne cilje. Nudi ustvarjalno posredno izražanje, stimulira domišljijo, razvija spontano besedno izražanje, izboljša otrokov govor in izgovorjavo, otrok pridobiva tudi občutek za vrednotenje literature in pridobiva sposobnost za reševanje problemov (Korošec, 2004).

Igra z lutko in gledališka igra lahko izboljšata komunikacijo med otroki ter zmanjšata stresno situacijo med njimi in vzgojiteljico. Prav lutka lahko postane nova, močnejša avtoriteta od vzgojiteljice.

Otrok se z lutko pogovarja, tudi ko sta sama. Preko nje izraža svoje mnenje in se vživlja v vloge. Otrok se ob njej sprosti, obnavlja zgodbe ali igro, tvori stavke. Razvija lastno domišljijo in ustvarjalnost ter si izmišlja vsebino. Lutka nudi neopazne prehode od igre k učenju.

Hunt in Renfro (1982) v knjigi *Puppetry in Early Childhood Education* opisujeta šest vrst dejavnosti z lutko, ki se lahko povezujejo z vsakodnevnimi dejavnostmi v vrtcu:

- Spontana igra z lutko:
Otrok, brez posredovanja odraslih, se sam ali v interakciji z drugimi otroki sproščeno in svobodno pogovarja z lutko, igra z več lutkami hkrati in med igro spreminja vloge. Igra se lahko odvija povsod: za mizo, pred ogledalom, v lutkovnem kotičku,... (prav tam).
- Priprava prizorov z lutko:
Odrasla oseba s tehnikami kreativne drame pripravi dejavnost, v kateri otroke usmerja k pripravi prizorov z lutko. Prizori so lahko vzeti iz zgodbe, poezije, glasbe, realnega življenja ali domišljije. Otroci niso omejeni z učenjem besedila

na pamet in odrom: naj raziskujejo gibanje svojega telesa v odnosu do svoje lutke (prav tam).

- Pripovedovanje z lutko:

Z lutko so pripovedovanje zgodbe, učenje pesmi, poezije, pogovor o vsebini knjige,... veliko bolj učinkoviti in zabavni. Ko zgodbo pripoveduje junak v prvi osebi, doživimo popolnoma drug zorni kot zgodbe. Tu ne gre za predstavlo pred občinstvom, temveč bolj za neformalni prizor in predstavitev zgodbe iz literature, pri kateri imamo možnost ustvarjalne interpretacije in ustvarjanja magičnega sveta za in z otroki. Med otroki in lutkami je med predstavitvijo zgodbe pristen dialog, ki ga pri branju zgodbe ni. Otroci se uživajo v lutkovne junake, jih spodbujajo in like doživijo globlje (prav tam).

- Pogovarjanje skozi lutko:

Pogovarjanje skozi lutko temelji na socialnem in čustvenem razvoju otroka. Včasih otroci v neposredni komunikaciji z odraslim ne znajo ali ne zmorejo opisati svojih misli z besedami, izraziti svojih čustev in doživetij. S pomočjo lutke lahko otroka pripravimo do tega, da bo bolj sproščeno govoril o lutki ali skozi svojo lutko, saj mu bo le ta predstavljala ščit, da se ne počuti izpostavljenega. Če otrok govori skozi lutko, se ne čuti odgovornega za besede in dejanja, saj so to besede nekoga drugega. Ko lutka animira vzgojitelj, otrok pozabi nanj in vso svojo pozornost usmeri v lutko. Ob vsem tem pa spontano vplivamo na otrokove govorne sposobnosti (prav tam).

- Učenje in poučevanje z lutko:

Lutka nam lahko pomaga pri doseganju kurikularnih ciljev, pri dvigu motivacije za delo, pri pomnjenju in razumevanju snovi ter prispeva k večji zainteresiranosti otrok za sodelovanje (prav tam).

- Izdelava lutke:

Najpomembnejše navodilo za vzgojitelja je svoboda pri izdelavi lutke. Vzgojitelj mora znati uskladiti zahteve izdelave z otrokovimi sposobnostmi in hkrati upoštevati otrokovo ustvarjalnost. Ko oblikuje značaj lutke po svoje, lahko vanjo projicira svoja čustva, želje in misli (prav tam).

Posamezne metode dela se med seboj prepletajo in dopolnjujejo.

2.4 Mimična lutka

Mimične lutke so vodene od spodaj navzgor. Čeljust na lutki se premika s pomočjo animatorjeve roke, ki upravlja z lutko. Upravljanje z čeljustmi mora biti zelo premišljeno,

saj lahko ob nepravilni animaciji hitro spremenimo pomen lutke ali pa se sprevrže v površno gibanje. Poznamo več različnih vrst mimičnih lutk:

1. Mimične lutke: rokavička palčnik (Spada pod najenostavnejše mimične lutke. Izdelamo si jo tako, da na roko nataknemo rokavico z enim prstom in uprizorimo odpiranje in zapiranje čeljusti. Dodamo lahko še nekaj dodatkov za popestritev, na primer cofe, oči, ušesa, zobe in podobno).
 - Enostavna mimična lutka iz blaga (izdelamo si jo tako, da jo ukrojimo iz blaga, natančneje iz dveh enakih kosov blaga, ki sta pravokotne oblike, na eni strani pa zaobljeno odrezana, in še iz dodatnega kosa blaga, ki predstavlja notranji del čeljusti. Pomembno je, da notranji del čeljusti poudarimo z blagom, ki ponazarja notranji del ustne votline. Lutki dodamo dodatke za ponazoritev ušes, oči, brk in podobno).
 - Lutka nogavica (izdelamo si jo tako, da nogavico zarežemo s škarjami in ji prišijemo del blaga, ki ponazarja notranji del ustne votline. Lutki dodamo še dodatke, s katerimi ponazorimo oči, smrček, zobe in podobno).
 - Mimične lutke s kljuni in čeljustmi iz kartona (lutko si izdelamo tako, da najprej iz dveh kartonastih tristraničnih piramid sestavimo ptičji kljun, med seboj ga povežemo s kosom tršega platna, za trup uporabimo mehke materiale, kasneje pa ga pritrdimo na kljun).
 - Mimične lutke iz kartonske škatle.
 - Mimične lutke iz papirnatih vrečk.
 - Mimične lutke iz papirnatih krožnikov.
2. Naglavne mimične lutke: so lutke, za katere velja, da so zelo karakterne in z njimi lahko dobro animiramo lik, ki ga želimo predstavljati. Po videzu so si naglavne mimične lutke in naglavne lutke zelo podobne. Edina razlika je ta, da naglavno mimično lutko vodimo v čeljustnem delu, naglavno lutko pa vodimo za palico, ki se nahaja v telesu lutke.
3. Mimične lutke z vodilom: so lutke, katere imajo v trup vgrajen poseben patent, vodilo, katerega imenujemo tudi pištola. Z lutko upravljamo s pomočjo vodila, za katerega držimo z roko, in s pomočjo odpiranja lutkinih ust (Varl, 1997).

2.4.1 Specifične lastnosti mimične lutke

Z mimično lutko lahko najbolj karikirano posnemamo človeka in njegovo obrazno mimiko, katero ponazorimo z odpiranjem in zapiranjem ust, v drugem primeru pa lahko uprizorimo tudi odpiranje in zapiranje gobca pri živalih. Posebne lastnosti lika, ki ga

želimo uprizoriti, lahko prikažemo s počasnim in hitrim odpiranjem čeljusti na lutki (Varl, 1997).

Prednost mimične lutke je ta, da ob govorjenju odpira usta. Z odpiranjem ust otrok spontano sprejema verbalno komunikacijo in v njej sodeluje (kot del svoje izkušnje), s tem si bogati govorno izražanje. Premikanje čeljusti mora biti premišljeno, saj avtomatizem lahko spremeni takšno animacijo v banalnost ali površno gibanje, ki je samo sebi namen, kar pa nima željenega učinka za lutkarja in publiko. Mimična lutka sama po sebi vabi k komunikaciji.

2.4.2 Pripovedovanje zgodbe in pogovarjanje z mimično lutko

Največje bogastvo, ki nam ga lahko lutke nudijo, je, da lahko s pomočjo lutke pripovedujemo knjigo, se učimo pesem, predstavljamo poezijo in podobno. Lutka predstavlja vzgojitelju pomoč pri ustvarjanju nečesa magičnega z otroki. Med predstavitvijo zgodbe z lutko je med otroki in lutko prisoten dialog, katerega pri branju zgodbe ne moremo doseči. Otroci se vživijo v svet lutkovnih junakov, jih spodbujajo in globlje doživljajo (Borota idr., 2006).

Pogovarjanje skozi lutko temelji na socialnem in emocionalnem razvoju otroka. Odrasli včasih nevede domnevamo, da otroci, ki ne znajo z besedami opisati svojih misli, nikakor ne zmorejo izraziti svojih čustev in doživetij, kar pa seveda ne drži. Otrokom je treba ponuditi le pravi medij, skozi katerega se bodo lažje izrazili. Pri otrocih je treba razvijati sposobnost prepoznavanja, razumevanja in verbalizacije notranjih misli in čustev. Pri tem pa nam lahko zelo pomaga prav lutka. Ker se otrok v neposredni komunikaciji težko zaupa odraslemu, se bo lažje zaupal lutki ter se skozi njo bolj sproščeno pogovarjal (prav tam).

2.5 Lutka kot čustvena podpora

Zlatko Bastašić, zagrebški psihoterapevt, v svoji knjigi »Lutka ima srce i pamet« piše o otrokovem razvoju in o krizah, ki ob tem razvoju nastanejo. V svojem delu posveča pozornost otrokom in jim v terapiji z lutko pomaga pri reševanju emocionalnih težav.

Vsekakor so krize neločljivi del vsakega procesa razvoja in zorenja. Prav gotovo ni razvoja osebnosti brez frustracij in premagovanja le-teh. Lutka je lahko pri tem v veliko pomoč. Kot otrokov partner lahko postane simbol za sporočanje želja, strahov, konfliktov. Ko pa otrok spremlja lutkovno predstavo, v like projicira svoja čustva in odnose in se na ta način razbremeni oziroma si lažje razloži stvari, ki se dogajajo okoli njega.

2.6 Pomen izražanja s pomočjo lutke

Majaron (1998) meni, da so že sorazmerno majhni otroci sposobni izdelati razne vrste lutk iz pripravljenih elementov, nekatere popolnoma samostojno, druge s pomočjo starejših vrstnikov ali vzgojiteljice. Pri tem bodo razvijali ročne spretnosti, likovno občutljivost, prepoznavanje in obdelovanje raznih materialov – papirja, kartona, plastike, lesa, raznih vrst blaga, volne, usnja. Spoznali bodo razna orodja in njihovo uporabo, zaslugi bodo skladnost materialov, spoznali pa tudi probleme okolja in potrebno skrb zanj. Sestavljalne igrače so pomembne pri sledenju otrokovega razvoja. V tem pogledu obstaja ustvarjalno neskončno možnosti, da se iz pripravljenih elementov sestavi obraz lutke, telo, obleko. Tu pa se začne nov izziv: oživiti novo rojeno lutko. Samo gibanje še ni dovolj. Z vzorom in spodbudo odraslega bo našel čar animacije: s pogledom bo neprestano spremljal svojo lutko in ji dajal kot električna baterija magično prepričljivost. Posledica je presenetljiva: ob »živi« lutki ni nič več prostora za poudarjen otrokov ego. In obratno – sramežljivi otroci bodo zbrali dovolj poguma, ko se bodo »skriti« za lutko pokazali občinstvu. V tej igri se namen iz zabave spremeni v sporočanje, v katerem je komunikacija namenjena soigralcem ali/in gledalcem. Nebesedna komunikacija se polagoma spremeni v besedno, najprej ob vsakdanjih situacijah iz otrokove izkušnje, postopoma pa z vse bogatejšim besediščem, s tvorjenjem stavkov, z izmišljanjem dialogov.

Lutke so postavljene v parabolične konflikte, nastajajo parafraze na znane teme z uporabo istih oseb ali pa se rojevajo popolnoma nove, izmišljene, domišljajske situacije. Ves ta proces buri otrokovo kreativnost in ustvarjalnost, še več, tako delo otroke vodi k sodelovanju in timskemu delu, kar pa pomeni velik napredek v socializiranju, sposobnost biti aktiven, a hkrati znati podrediti svoje ideje skupnemu cilju. Na ta način lutke pomagajo otroku graditi pozitivno samopodobo, spodbujajo njegovo aktivnost in smisel za timsko delo. Otrok spoštuje svoje delo, a zna ceniti tudi prispevek svojih vrstnikov.

V vsakdanjem življenju ni predmeta, ki ga ne bi mogli oživiti, mu dati nek simbolični pomen. Ne samo predmeti, tudi naše roke, prsti, stopala so zelo uporabni za vsakodnevno komunikacijo med odraslim in otrokom (Majaron, 1998).

2.6.1 Lutka kot motivacijsko sredstvo

Veliko vlogo pri otrokovem razvoju ima učitelj/vzgojitelj. Upoštevati moramo vsa področja otrokove rasti in razvoja: kognitivni, socialni, emocionalni in fizični vidik. V vsa ta področja lahko vključimo lutko. Otrok in lutka se skupaj učita ob spoznavanju novih besed, ob izdelavi lutk otrok uri fino motoriko, če je lutka »nevedna«, jo otrok pouči o barvah, igračah, rastlinah, živalih, o komur koli. Pri vsem tem se spremeni tudi odnos do

učitelja/vzgojitelja, saj se skozi vlogo animatorja lutke prav tako sprosti, zabava in sodeluje z otroki. Skozi igro z lutko učitelj/vzgojitelj spoznava otroke, njegove dvome, strahove, fantazije in mu pri tem pomaga (Korošec, 2006).

Če vzgojitelj/animator združi svojo dušo z lutko, se ji posveti stoddotno, lutka oživi. Otroci jo sprejmejo za sebi enako, pri tem pa jim olajša komunikacijo z odraslim, saj nimajo direktnega kontakta z odraslim iz oči v oči. Otrok ji verjame bolj kot odraslemu, pa čeprav za njo stoji odrasla oseba, ki jo animira. Lutka spodbudi otroka k lastni ustvarjalnosti (Korošec in Majaron, 2002).

Že samo ena majhna sprememba na našem telesu, bodisi narisane oči na členkih prstov bodisi enostavna lutka iz robčka, nam omogoča, da otrok kljub zadržkom naveže stik z nami in se ob tem sprosti. Lutka dobi pozornost mnogo prej kot vzgojitelj, ker je smešna, zabavna, zanimiva, posebna.

Z lutko lahko otroka tudi navdihujemo. Pridobimo njegovo pozornost z igro in ga motiviramo za doseganje ciljev na področju predšolske vzgoje. Za otroka je zbranost najbolj pomembna in ravno to dosežemo s pomočjo lutke. Otrok, ki je zbran, se bo največ naučil in preko igre od učenja največ odnesel.

2.6.2 Projektno delo z lutko

Projektno učno delo sodi med tiste postopke učenja, ki temeljijo na izkustvenem učenju, spodbujajo učence k aktivnemu učenju in pogojujejo kooperativne odnose med učiteljem in učencem (Novak, Žužej in Zmaga Glogovec, 2009, str. 5).

Pri projektne delu nastopa vzgojitelj predvsem v vlogi pobudnika, usmerjevalca in spodbujevalca aktivnosti vseh udeležencev (Novak, 1990, stran 15).

Načela in značilnosti, na katerih temelji izvajanje projektne dela:

- Ciljna usmerjenost vseh dejavnosti.
- Tematsko problemski pristop.
- Življenjskost projektih tem.
- Odprtost in prožnost projekta.
- Načrtnost dela.
- Spoštovanje razvojnih in individualnih razlik med udeleženci.
- Spodbujevalni stil dela.
- Poudarek na aktivnem sodelovanju udeležencev.
- Sinergija ali sodelovanje medsebojnih članov skupine.
- Težišče pozornosti na procesu izvedbe projekta.

- Celostni razvoj osebnosti (Novak, 1990).

Glavne etape projektnega dela so:

- Pobuda z oblikovanjem projektne teme in končnega cilja. Pobudnik projekta je lahko vzgojitelj sam, otroci ali pa celo starši. Tema naj bo življenjska, otrokom iz dnevnega življenja že nekoliko znana in zanimiva.
- Izdelava idejne skice z operativnimi cilji in nalogami. Otroci in vzgojitelj skupaj razmišljajo, predlagajo in se dogovarjajo o konkretni dejavnosti projekta. Vzgojitelj otroke spodbuja k razmišljanju, samostojnemu iskanju odgovorov in aktivnemu sodelovanju. Skupaj zapišejo idejno iskrico, kjer je končni cilj razdeljen na delne operativne cilje in naloge.
- Načrtovanje izvedbe. Otroci morajo točno vedeti, kdo bo posamezne naloge izvajal in pri njih sodeloval, kdaj se bo posamezna naloga izvajala in kako dolgo, kje se bodo naloge odvijale, kako se bodo posamezne naloge izvajale in s čim bomo dejavnosti izvajali.
- Izvedba načrta. Otroci so aktivni in čim bolj samostojni pri izvajanju posameznih nalog. Otroci čim bolj samostojno iščejo in pridobivajo nova znanja ter uporabljajo stara. Vzgojitelj spremlja njihove aktivnosti, jih po potrebi tudi usmerja in jim pomaga, vendar ne duši njihove aktivnost in samostojnosti. Skrbi, da se med izvajanjem naloge ne oddaljujejo od zastavljenega cilja, jih spodbuja k sodelovanju, je prijazen in dobrohoten, otrok ne žali in med njimi ne dela razlik.
- Predstavitev dosežkov. Projekt se zaključi s prikazom dosežkov, predstavljeni dosežki pa morajo potrditi uresničitev na začetku postavljenega končnega cilja. To so konkretni rezultati, ki so vidni in merljivi. Gre za izdelke posameznikov, posameznih skupin ali celotne skupine. Otroci jih lahko predstavijo na različne načine (pripravijo različne razstave, kulturne prireditve – dramske igre, glasbene nastope in svečane proslave, predstavitev uspešno rešenega problema ali pa celo pripravijo kviz).
- Ovrednotenje dosežkov in celotnega poteka izvedbe projekta. Projektno delo se ne zaključi s končnim izdelkom in zaključkom projekta, temveč se konča šele takrat, ko ovrednotimo rezultate, njegov celoten potek in postopke, s katerimi so otroci dosegli rezultate. Rezultate ovrednotijo vsi udeleženci projekta (otroci, vzgojitelji in v določenih primerih tudi starši).

Ovrednoti se tudi celovit razvoj vsakega posameznika, saj so bili med izvajanjem projekta aktivirani vsi njegovi potenciali: fizični, intelektualni, čustveni in socialni (Novak idr., 2009, str. 26–57).

S projektnim delom Pogovarjamo se z lutko smo želeli poudariti moč lutke za doseganje ciljev s področja filozofije za otroke. Otrokom smo predstavili mimično lutko, ter približali nevsakdanje teme s pomočjo lutke. Preko lutke smo med projektnim delom nudili spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke in razvijali govorne zmožnosti otrok. Spodbujali smo komunikacijo, ter razvijali zmožnosti domišljajske rabe jezika. Otroci so tekom projekta spoznavali moralno-etične dimenzije, participirali, ter dobili izkušnje o dojemanju iste stvari iz različnih perspektiv.

Fontana (v Korošec, 2004), umetniško ustvarjanje pojmuje kot neizogibno sestavino celovite »vzgoje za biti«. Če bi se umetniška in temeljna predmetna področja kurikula povezovala in dopolnjevala, bi lutke na ta način otrokom nudile široke možnosti za doseg naslednjih vzgojno-izobraževalnih ciljev:

- spodbujale bi ustvarjalno izražanje;
- spodbujale in povečevale domišljijo;
- razvijale spontano besedno izražanje;
- izboljšale govor in izgovorjavo;
- razvijale spretnosti pisanja in gladkega branja;
- pridobivale občutek za vrednotenje literature;
- medsebojno usklajevale in razvijale občutek za čas in prostor;
- spodbujale občutek lastne vrednosti;
- razvijale samozaupanje in doseganje osebnega zadovoljstva;
- sporočale strahove, agresije, frustracije na sprejemljiv način;
- razvijale socialno-interakcijske spretnosti;
- pridobivale sposobnosti za reševanje problemov;
- pomagale bi uprizoriti svet z vsemi čutili, si zapomniti opazovano, nato pa ga obdelati in oživiti z lutkami;
- pomagale bi vrednotiti.

2.7 Filozofija

Filozofija je humanistična veda, ki se ukvarja s smislom našega obstoja, z našim razumevanjem sveta in odnosom do njega. Beseda »filozofija« je starogrškega izvora in pomeni »ljubezen do modrosti«. Ljudem, kot mislečim bitjem, se nam sama od sebe zastavljajo vprašanja, povezana s smislom življenja. Vsak človek je že po naravi filozof, saj je filozofija del naših življenj tudi takrat, kadar se ukvarjamo z znanostjo, družboslovjem, gospodarstvom ... Od začetka 19. stoletja pa je filozofija, kot veda, prisotna predvsem na univerzah in inštitutih, kjer se z njo ukvarjajo strokovnjaki. Filozofija

se deli na različna področja. Ta področja so predvsem: ontologija, epistemologija, etika in logika.

Precej uveljavljen je pogled na filozofijo kot kritično mišljenje, ki odpira nove poglede, širi horizonte in ponuja paradigme razumevanja sveta. Na ravni pedagoških idej filozofija poudarja osebno izkušnjo, subjektivnost in mišljenje v nasprotju s sistematično vednostjo. Gre za človeškost človeka, saj je filozofija v nekem smislu sama sebi namen (Šimenc, 2016).

2.7.1 Filozofija za otroke

Filozofijo za otroke je zasnoval ameriški filozof Matthew Lipman na koncu šestdesetih let prejšnjega stoletja. Od takrat se je razširila po vsem svetu in postala nova praksa filozofije. Temelji na prepričanju, da si otroci po naravi zastavljajo filozofska vprašanja, zato jih je treba pri tej spontani radovednosti podpirati in jim pomagati, da razmišljajo o svetu, v katerem živijo, in s tem postanejo bolj premišljeni, obzirni in racionalni posamezniki.

Otroška vprašanja in odgovori ne sežejo do samega neba našega sveta, temveč se znajo ustaviti tudi ob tistem, kar se nam odraslim zdi samoumevno, očitno in nezanimivo. Lipman v filozofiranju z otroki pravi takole: »Gre za dajanje priložnosti najmlajšim mislecem, da izrazijo ideje samozavestno in v okolju, kjer se čutijo ravno to storiti« (Lipman, 2012, str. 7).

Otrokom torej dajemo priložnost za igranje z idejami, radovednost pa je tista, iz katere vse izhaja. Za otroke je filozofičnost naravna drža, saj nam sami od sebe spontano zastavljajo filozofska vprašanja. Naravna otroška drža čudenja postane poglobljena, uporabna, koristna, ker spodbuja jasnost mišljenja, razvija sposobnost sklepanja in nam omogoča bolje razumeti svet in sebe, a je obenem predvsem sama sebi največja nagrada.

Jedro filozofije za otroke predstavlja skupnost raziskovanja. Njene raziskovalne korake lahko v didaktične namene strnemo v model oziroma v zaporedje korakov. Recimo: najprej se opredeli tema in cilj razmisleka; nato se formulira in uredi bistvena vprašanja; nato se formulira bistvene odgovore; nato se razjasni in testira bistvene hipoteze; nato se eksperimentira s hipotezami v izkustvu zunaj dialoga; na koncu se implementira potrjene hipoteze (Gregory, 2007).

2.7.2 Kritično mišljenje

Filozofija za otroke in filozofske diskusije v skupnosti ustvarjajo situacijo, v kateri otroci začnejo poslušati in spoštovati drug drugega, začnejo raziskovati prepričanja in vrednote drugih ter pri tem razvijajo svoje poglede; učijo se pisanosti misli ter premišljenega presojanja; učijo se ravnati bolj odgovorno ter pri svojih odločitvah in dejanjih izhajati iz razlogov itn.

Vse te učinke lahko strnemo v štiri oblike mišljenja: kritično, sodelovalno, ustvarjalno in skrbno mišljenje.

Kot samo prevladujoče mišljenje Lipman opredeli kritično mišljenje. Sodelovalno mišljenje meri na sposobnost misliti skupaj z drugimi in graditi na njihovih idejah. Ustvarjalno mišljenje meri na imaginaciji in ustvarjanju novih pomenov, skrbno mišljenje pa na vrednote in čustva, zlasti empatijo (Šimenc, 2009).

Vzgojitelj ali učitelj pri poimenovanju kritičnega mišljenja izhaja iz dveh temeljnih teoretskih perspektiv:

1. Filozofska perspektiva: Kritični mislec je oseba, ki vešče analizira, vrednoti in oblikuje argumente – tako lastne kot tuje.
2. Psihološka perspektiva: Kritični mislec je oseba, ki vešče uporablja vrsto zahtevnejših miselnih procesov in veščin (spraševanje, prepoznavanje in opredeljevanje problemov, primerjanje, razvrščanje, deduktivno in induktivno sklepanje, argumentiranje, postavljanje hipotez ...) in so zanj značilne raznolike čustveno-motivacijske naravnosti, na primer: intelektualna odprtost, izogibanje prehitri sodbi, sistematičnost, razmišljanje idr. (Rupnik Vec, Gros, Mikeln in Drnovšek, 2018).

Kot vzgojitelji imamo ključno vlogo v procesu spodbujanja in olajševanja dobrega mišljenja za vzgojo odzivnih in odgovornih otrok. Cilj filozofskega poučevanja je napredek v mišljenju, to je v:

- skrbnosti (pri poslušanju in vrednotenju);
- sodelovanju (pri govorjenju in zagovarjanju);
- ustvarjalnosti (pri predlogih in povezovanju);
- kritičnosti (pri zagotavljanju vprašanj in navajanju razlogov) (Lipman, 2012, str. 15–18).

2.7.3 Lutka in filozofija za otroke

Hunt in Renfro (1982, v Korošec, 2004) izpostavljata prednosti, ki jih igra z lutko kot metoda dela v skupini prinese vzgojitelju. Igra z lutko nudi kot eno izmed mnogih izkušenj tudi alternativno učno izkušnjo. Treba je upoštevati področja otrokove rasti in razvoja: kognitivni, socialni, emocionalni in fizični vidik. Lutke z lahkoto vključimo na vsa štiri omenjena področja, hkrati pa dosežemo zadovoljstvo ob izkušnjah, ki jih prinese igra z lutko. Poleg alternativne izkušnje lutka vzgojitelju omogoča:

- lažje razumevanje otroka in njegovega vedenja;
- otroci vzgojiteljevo doživijo v drugačni luči;
- poveča se vzgojiteljičina ustvarjalnost;
- zabavno in prijetno vzdušje.

Kreativna lutkovna dejavnost je lahko uspešna metoda učenja in poučevanja na vseh področjih kurikulumu. Ne le, da je uspešna, nujna je v sodobnem šolstvu, ki poleg znanja želi tudi ustvarjalne, sproščene otroke, polne domislic ter želja in sposobnosti za reševanje problemov (Korošec, 2006, str. 110).

D. Fontana (1996–1997, v Kroflič, 1999) umetniško ustvarjanje pojmuje kot neizogibno sestavino celovite »vzgoje za biti«, v nasprotju z »vzgojo za vedeti«.

Tu se srečata lutka in filozofija za otroke v vsej svoji različnosti, pa vendar sta tako skladni, da v čarobni povezanosti nudita priložnost otroku, da se izrazi. »Cilj pouka filozofije je vzgajanje samostojnega mišljenja, ne pa učenje nove vednosti« (Šimenc, 2007, str. 21).

Samostojno mišljenje in »vzgoja za biti« pa je glavni cilj predšolske vzgoje v želji vzgojiti samozavestnega in ustvarjalnega otroka s kritičnim pogledom na svet. Vzgojitelj mora ozavestiti svoj način dela z med področnim povezovanjem vsebin iz kurikulumu, le tako lahko najbolj učinkovito dosega cilje predšolske vzgoje. Potrebno pa je biti pozoren na to, kako doseči cilj za dobro otroka.

3 PRAKTIČNI DEL

3.1 Opredelitev problema

Ideja o filozofiranju z otroki se spontano poraja ob prebiranju filozofskih zgodbic za otroke. Zgodbe nudijo izhodišče za razvijanje filozofske debate, lutka pa sama po sebi odkriva nove realnosti in spodbuja otroški domišljjski svet ter pripomore k izražanju in bolj sproščeni komunikaciji. Je odlično motivacijsko sredstvo.

Mimična lutka nam ponuja najbolj karikirano posnemanje človeka in njegove obrazne mimike. V neposredni komunikaciji se otrok včasih težko zaupa odraslemu in se bo lažje zaupal lutki, skozi jo se bo bolj sproščeno pogovarjal. Prav tako lutka lahko postane nova, močnejša avtoriteta od vzgojiteljice. Mimična lutka bo v vlogi pripovedovalke zgodb. Zgodbe bodo izhodišče za filozofska vprašanja, ki jih bomo zastavljali otrokom.

Cilj filozofije za otroke je spodbujanje mišljenja in argumentacije ter učenje pogovarjanja. Preko lutke, ki je odlično motivacijsko sredstvo, bomo spodbujali procese mišljenja pri predšolskem otroku.

Vzgojiteljeva naloga je, da poskuša razumeti ustvarjalni proces otrok preko igre, izražanja in da pozorno opazuje odločitve otrok. Zna opaziti otroška vprašanja in jim prisluhniti; pri tem pa ne gre le za vprašanja, temveč tudi za spodbujanje otrok, da poskušajo najti odgovore na njih.

Otroška vprašanja in odgovori ne sežejo do samega neba našega sveta, temveč se znajo ustaviti tudi ob tistem, kar se nam odraslim zdi samoumevno, očitno in nezanimivo. Filozof Matthew Lipman o filozofiranju z otroki pravi takole: »Gre za dajanje priložnosti najmlajšim mislecem, da izrazijo ideje samozavestno in v okolju, kjer se čutijo varne to storiti« (Lipman, 2012, str. 7). Otrokom torej dajemo priložnost za igranje z idejami, radovednost pa je tista, iz katere vse izhaja. Naravna otroška drža čudenja postane poglobljena, uporabna in koristna, saj spodbuja jasnost mišljenja, razvija sposobnost sklepanja in nam omogoča bolje razumeti svet in sebe, a je obenem predvsem sama sebi največja nagrada. Moč lutke služi kot motivacijsko sredstvo za spodbujanje otrok pri verbalnem izražanju in poglobljenem razmisleku.

3.2 Cilji diplomske naloge

Z diplomsko nalogo želimo poudariti pomembnost kritičnega mišljenja. Dramska sredstva bomo izkoristili kot sredstvo za odpiranje novih perspektiv otroškega razmišljanja. Namen in cilj diplomske naloge je z lutko voditi v svet filozofije ter preučiti

vlogo, ki jo lahko ima lutka v filozofiji za otroke. Vzgojiteljeva naloga je otroke voditi, da si bodo znali postavljati vprašanja, prisluhniti in sodelovati med seboj ter se preko igre naučiti participacije. Želimo poudariti moč lutke za doseganje ciljev in pokazati, da je izkušnja filozofije za otroke z lutko spodbudna za njihovo kritično razmišljanje.

3.3 Raziskovalna vprašanja

1. V kolikšni meri so otroci motivirani za poslušanje zgodbe, ki jo pripoveduje lutka?
2. V kolikšni meri so otroci motivirani za filozofski razgovor, ki ga vodi lutka?
3. Ali otroci raje izberejo odraslega pripovedovalca ali lutko?

3.4 Metoda

3.4.1 Raziskovalni vzorec

Učne priprave in raziskavo sem izvedla v sklopu projektnega dela, ki predstavlja neslučajnostni namenski vzorec. Ta je sestavljen iz sedmih otrok vrtca Prevoje. Pri dejavnostih je sodelovala skupina sedmih otrok drugega starostnega obdobja (5–6 let), štirje dečki in tri deklince.

3.4.2 Postopki zbiranja podatkov

Podatki so bili zbrani s pomočjo opazovanja otrok pri udejstvovanju oziroma ne udejstvovanju pri načrtovanih dejavnostih. Za vsako dejavnost sem na osnovi dnevnih priprav (tema, cilji, področja dejavnosti, primeri in potek dejavnosti, analiza) dogajanje tudi analizirala. Dejavnosti sem dokumentirala s pomočjo fotoaparata. Svoje ideje in doživetja so otroci likovno izrazili po vsakem srečanju.

3.4.3 Postopki izvajanja dejavnosti

Raziskavo sem razdelila na tri ločene sklope dejavnosti:

- Prvi sklop zajema pripovedovanje z lutko. Pri tej dejavnosti sem želela preveriti motivacijsko moč lutke.
- Drugi sklop zajema pogovarjanje z lutko o slišani zgodbi na podlagi filozofskih vprašanj, ki nudijo izhodišča filozofije za otroke.
- Tretji sklop zajema izražanje idej in doživetij otrok na likovnem področju.

3.5 Izvedba in potek dejavnosti

3.5.1 Izvedba in potek dejavnosti: Izdelava mimične lutke

- Prostor: igralnica
- Število otrok: 7
- Izhodišče: lutka
- Namen: otrokom predstaviti izdelavo lutke
- Področje dejavnosti: likovna umetnost
- Potek dejavnosti:

Z otroki smo pripravili prostor in material za izdelavo lutke. Otroci so z veseljem sodelovali pri organizaciji prostora in uporabi sredstev, med pripravo so nestrpno čakali na pričetek dejavnosti. Sprva smo pobarvali krožnike, ki bodo služili kot oklep na našo lutko (želvico), nato pa smo iz časopisnega papirja oblikovali kroglice, ki smo jih ravno tako pobarvali. Otroci so kroglico oblepili z lepilnim trakom in nataknili na paličice za lažje barvanje. Bili so pozorni na navodila in so sproščeno barvali. Z zamišljanjem in ustvarjanjem smo razvijali predstavljivost in domišljijo. Nato smo iz kupa nogavic izbrali primerno nogavico za našo lutko. Otroci so se odločili, da bo najbolj primerna zelena nogavica. Otrokom smo omogočili uveljavljanje na področju umetniških dejavnosti. Ko so se naši nedokončani izdelki posušili, smo pričeli s sestavljanjem lutke. Oči smo namestili zelo blizu ena drugi in s tem poudarili karakter želvice, ki je razmišljujoča pripovedovalka zgodb, filozofinja. Lutka želvica se pogloblja vase, išče odgovore in k temu spodbuja tudi otroke. Otroci so podajali različne materiale in svetovali, kako naj prilepimo, da bo lutka videti tako, kot so si zamislili. Razvijali smo individualne potenciale v fazah doživljanja, izražanja, komuniciranja pri skupnem delu. Med seboj so tekmovali v hitrosti in domiselnosti. Veselili so se končnega videza in komaj čakali, da bomo lutko preizkusili. Na koncu smo iz kartona izrezali dva polkroga in ju prilepili na zgornji in spodnji del nogavice. Otroci sprva niso razumeli, kaj bomo izdelali, nato pa so presenečeno poskakovali od veselja, saj je naša želvica dobila usta, ki jih lahko premika in istočasno spodbuja otroke k verbalizaciji. Lutka želvica je izdelana tako, da spominja na otroško igračo in je hkrati svojevrstni ljubljeneček skupine. Lutka je bila izdelana. Najprej sem otrokom sama pokazala kako si lutko nadenemo in s premikanjem naše dlani oživimo lutko, ki prične govoriti. Otroci so željno pričakovali, kaj bo lutka povedala. Otrokom sem namenila lutkovni pozdrav in zahvalo lutke za njeno izdelavo. Otroci so po zahvali želeli lutko preizkusiti tudi sami, zato si jo je lahko vsak nadel na roko in nekaj povedal. Otrok, ki je sramežljiv, hkrati pa razburjen, je govoril bolj tiho, ostali pa so pripovedovali glasno. Dva otroka sta z usti suvala proti drugim otrokom, kot da jih lutka

želi ugrizniti. Otroci so predlagali, da bi želvi izdelali tudi noge, zato smo jih izrezali iz filca in prilepili na trup. Lutka jim je bila tako še bolj všeč. Otrokom sem povedala, da mi je želvica prišepnila na uho, da je pripovedovalka zgodb ter da se rada pogovarja, kar je v otrocih vzbudilo dodatno motivacijo. Lutka želvica s svojim videzom in karakterjem vzbuja pozitiven čustveni odnos in poziva k igri.

Slika 1: Izdelava

Slika 2: Barvanje

3.5.2 Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – drugačnost

- Prostor: igralnica
- Število otrok: 7
- Izhodišče: pripovedovanje zgodbe.
- Namen: otrokom s pomočjo mimične lutke približati filozofijo za otroke.
- Področje dejavnosti: jezik, umetnost, družba.
- Potek dejavnosti:

Otroke sem razporedila v polkrog in jim razložila pravila igre. Povedala sem jim, da bo k njim prišla želvica, ki pozna veliko zgodb. Želvica je plašna žival, zato naj bodo do nje prijazni, jo dobro poslušajo in ne skačejo v besedo. Želvica je nagovorila otroke in jim povedala zanimivo zgodbo o njenem prijatelju Žabcu (Žabec in tujec – Max Velthuijs). Izbrala sem najbolj izstopajoče odgovore otrok in odgovore, s katerimi se je večina strinjala, ali imela podobne odgovore. Po končanem razgovoru je vsak otrok lahko pobožal lutko, nato pa so otroci likovno izražali doživetje.

»Kaj to pomeni, da si tujec?«

»Da si drugačen od drugih.«

»Če bi bila jaz Slovenka, pa bi odšla zdaj v Francijo, bi bila tam tujec.«

»Da nimaš hiše.«

»Kaj se mora zgoditi, da postaneš tujec?«

»Da ti tista država ni več všeč... in na primer si Slovenka in ti ni všeč in bi šla v Francijo.«

»Da kar nekam greš in potem nobenega ne poznaš.«

»Tujec je v tujini.«

»Kaj bi bilo, če bi bili vsi tujci?«

»To bi bilo pa potem zmešano. Slovenci bi bili na Hrvaškem, Hrvati pa nekje drugje.«

»Potem bi te vsi gledali, tujce vsi gledajo, kar strmijo. Tujci so čisto tiho, ker si ne upajo, če jih gleda preveč ljudi.«

»To bi bilo ful noro.«

»Kaj bi vi storili, če bi bili tujci?«

»Jaz bi zbežala nekam in skrbela za živali.«

»Jaz bi se vrnila v tisto državo, kjer sem bila.«

»Jaz bi zbežal v gore in se skril za visokim drevesom, da ne bi vsi strmeli.«

»Kaj mislite, da bi moral storiti tujec?«

»Govoriti bi moral, da ga ne bi vsi gledali.«

»Ali tujce vsi gledajo?«

»Ja.«

»Če govorijo, potem pa jih ne gledajo več?«

»Ne.«

»Kaj mislite, da bi morali drugi storiti, če pride tujec?«

»Biti veseli, ker je on v njihovi družbi.«

»Bi morali govoriti in potovati na drug planet.«

»Na drug planet?«

»Ja, da se skriješ?«

»Ali se mora tujec skriti?«

»Ja, mora.«

»Ali lahko tujec postane naš prijatelj?«

»Seveda.«

»Kdaj?«

»Ko ga spoznaš.«

»Se moramo do tujcev vesti enako kot do prijateljev?«

»Ja, enako. Če ne nas ne bodo imeli radi.«

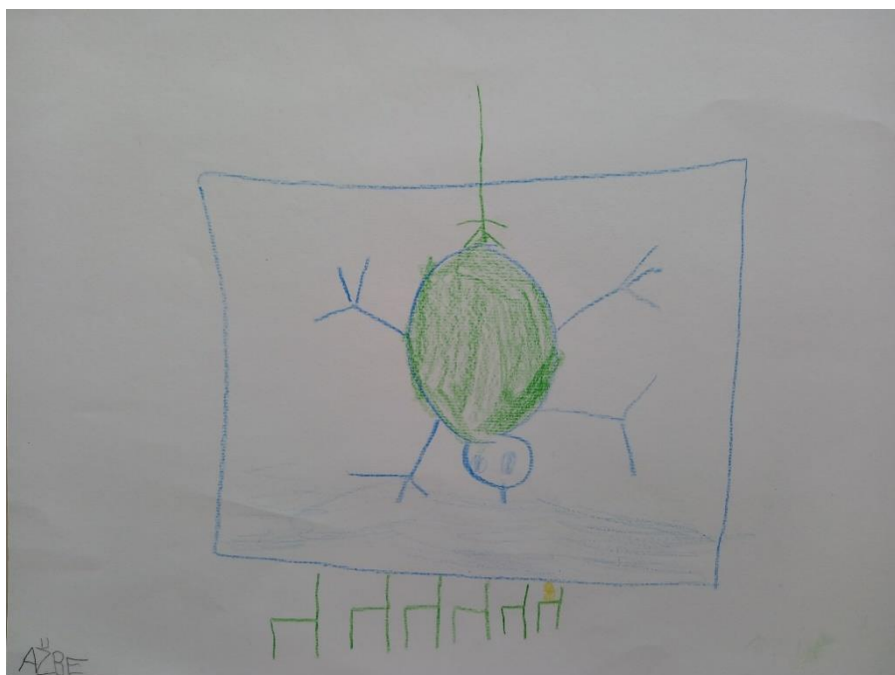
Slika 3: Želvica vodi filozofski razgovor

Slika 4: Želvica pripoveduje zgodbo

Slika 5: »Želvica pripoveduje, to je Stela, to pa jaz«

Slika 6: »Želvica in tvoja roka, na stolu sem pa jaz«

Slika 7: Božanje želvice

3.5.3 Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – žalost

- Prostor: igralnica
- Število otrok: 7
- Izhodišče: pripovedovanje zgodbe.
- Namen: otrokom s pomočjo mimične lutke približati filozofijo za otroke.
- Področje dejavnosti: jezik, umetnost, družba.
- Potek dejavnosti:

Otroci so se posedli v polkrog pred lutkovno kuliso. Odločila sem se, da zgodbo pripovedujem preko lutke, ki se giblje pred kuliso z zaveso. Na ta način se nahaja lutka v višini njihovih oči in jo lažje spremljajo ter z njo vzpostavijo stik in očesni kontakt. Otroci so imeli večjo pozornost in med zgodbo niso vstajali, ampak z zanimanjem poslušali zgodbo (Max Velthuijs: Žabec je žalosten). Med pripovedovanjem so se pojavila vprašanja o žabcu. Otrokom je lutka želvica odgovorila, naj počakajo, da se bomo pogovorili na koncu. Otroci so razumeli. Po končani zgodbi sem otrokom povedala, da ima želvica zanje nekaj vprašanj.

- »Kaj je to žalost?«
- »To, da si žalosten. Da jokaš. Da te boli srček.«
- »Da si užaljen, če te vzgojiteljica kaznuje, če se skregaš z nekom.«
- »Kaj storiš z žalostjo?«
- »Jokaš ali pa greš potem pogledat eno risanko.«
- »Pokličeš kakšnega prijatelja, da potem nisi več žalosten.«
- »Igraš se malo ali pa greš po en bombonček.«
- »Kako bombonček pomaga?«
- »Ja tko, mal se posladkaš pa pozabiš.«
- »Kaj bi bilo, če bi bili vsi žalostni?«
- »Potem se ne bi mogli igrat in bi jokali.«
- »Noben se ne bi smejal..«
- »Še mami bi bila žalostna.«
- »Ne moremo biti vsi naenkrat žalostni.«
- »Zakaj pa ne?«
- »Tko je, ker nas je preveč.«
- »Kaj mislite, da bi žabec moral storiti?«
- »Lahko bi šel k prijateljem.«
- »Lahko bi naredil zabavo, pa bi bil potem vesel, da bi povabil koga.«
- »Lahko bi se šel kopat na bazen.«
- »Kaj mislite, da bi prijatelji lahko storili?«
- »Lahko bi ga povabili na bazen in mu naredili zabavo.«
- »Lahko bi mu kaj zapeli ali pa mu dali kakšno darilo za presenečenje.«
- »Lahko bi se šli loviti z njim, ali pa bi mu kakšno šalo povedali.«
- »Kaj bi vi storili, če bi bili žalostni?«
- »Če se lepo oblečemo, pa se potem bolje počutimo in nismo žalostni.«
- »Obiščemo koga, ki ni žalosten in imamo potem zabavo.«
- »Če mamici povemo, potem nas mami potolaži.«

»Lahko gremo božat kužke ali muce.«

Slika 8: Likovno izražanje otrok

Slika 9: Filozofski razgovor z mimično lutko

Slika 10: Moja prijateljica, lutka

Slika 11: Stoli in zvezdice, ko želvica govori«

Slika 12: »Želvica na divji dirki«

3.5.4 Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – ljubezen

- Prostor: igralnica
- Število otrok: 7
- Izhodišče: pripovedovanje zgodbe.
- Namen: otrokom s pomočjo mimične lutke približati filozofijo za otroke.
- Področje dejavnosti: jezik, umetnost, družba.
- Potek dejavnosti:

Otroci so že nekaj dni prej spraševali, kdaj pride želvica. Ko je prišel dan našega druženja, sem odprla omaro, kjer imamo shranjeno lutko, in otroci so sami od sebe brez mojega navodila pričeli pripravljati stole in jih odnesli pred igralnico v polkrog. Za njih je naša dejavnost postala nekakšen ritual. Tudi drugi otroci, ki niso sodelovali pri našem projektnem delu, so se želeli priključiti. Razložila sem, da bom tudi njim povedala zgodbo, vendar malo kasneje. Skupina sedmih otrok je željno pričakovala novo zgodbo. Pojavljala so se vprašanja: »Kdaj bo želvica pripeljala s sabo žabca?«, »Ali žabec ve, kje je naš vrtec?«. Pričela sem s pripovedovanjem zgodbe o žabcu, ki se je zaljubil v račko (Max Velthuijs: Zaljubljeni žabec). Po končani zgodbi sem jih ogovorila. Želvico sem vprašala, če ima tudi tokrat za otroke kaj vprašanj. Na pobudo je želvica odgovorila pritrdilno in otrokom postavila vprašanja. Po končanem pogovoru se je lutka želvica otrokom zahvalila in vsak otrok posebej jo je prišel lahko pobožati. Otroci so spraševali, če lahko narišejo za želvico risbice. Povabila sem jih k izražanju doživetij z likovnimi sredstvi. Otroci so spraševali, kdaj želvica spet pride.

»Kaj je to ljubezen?«

»Da se v nekoga zaljubiš. Da ga imaš zelo rad pol pa še bolj, pa še bolj Pa se zaljubiš.«

- »Kaj mislimo, ko nekomu rečemo, da ga imamo radi?«
- »Da se vanj zaljubimo.«
- »Pol pa kar pademo v nezavest.«
- »Zakaj pa pademo v nezavest?«
- »Ker nam tok srček dela bum, bum ...«
- »Kaj mislite, kako bi bilo, če bi vsi na svetu imeli radi drug drugega?«
- »Bi bilo lepo.«
- »Mal čudno no, ker bi vsi ... bili prijatelji.«
- »Ali bi bilo čudno, če bi vsi bili prijatelji?«
- »Ja, to ne moreš... eni ti nagajajo.«
- »Ali poznamo različne ljubezni? Kakšne?«
- »Jaa, fant se lahko v punco zaljubi, pa punca v fanta.«
- »Ljubezen do psov, pa do mačkov, pa do konjev, pa do želv, pa do kužkov.«
- »Ali se potem lahko žabec zaljubi v račko?«
- »Ja, lahko.«
- »Lahko, sam kje bosta pol živela?«
- »Če se oba zaljubita, pol se lahko.«
- »Ali moramo imeti radi tudi sebe? Zakaj?«
- »Ja, najbolj.«
- »Zato, ker moramo biti prijazni. Če nismo, se pol tud to zgodi, k rečemo kej slabega.«
- »Moramo imeti sami sebe radi.«
- »Če ne ni u redu, si lahko kej naredimo.«
- »Kaj si lahko naredimo?«
- »Ja, pademo ali pa kej, če se ne merkamo.«
- »Ali je bolj pomembno, da imamo radi sebe ali druge, ali je oboje enako pomembno? Zakaj?«
- »Sebe.«
- »Nee, druge mormo imet!«

»Nee, sebe najbolj.«

»Sebe, ja, ker bi drugač umrli.«

»Druge mormo imet radi, zato, da nas imajo oni radi in se igrajo z nami.«

»Neee!«

Slika 13: »Račka in žabec«

Slika 14: »Zajček pogleda v knjigo«

Slika 15: Spoznavanje želvice

Slika 16: Pogovor z želvico

3.5.5 Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor, tema – prijateljstvo

Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor, tema – prijateljstvo

- Prostor: igralnica
- Število otrok: 7
- Izhodišče: pripovedovanje zgodbe.
- Namen: filozofska debata z otroki.

- Področje dejavnosti: jezik, umetnost, družba.
- Potek dejavnosti:

Otroke povabim na zgodbico o žabcu. Ko se posedejo, odrgnem zaveso in jim razložim, da lutke želvice danes ni z nami. Sledi veliko razočaranje in skrb otrok. Bojijo se, da se ji ni kaj zgodilo, ali se ni morda izgubila. Otroke potolažim, da je vse v redu. Povem jim, da me je želvica prosila, da jim povem zgodbo, saj je odšla na potovanje z žabcem in odkrivata nove dogodivščine. Otroci se pomirijo in pričnejo spraševati, če bo drugič prišla. Odgovorim jim, da natančno ne vem, kdaj pride, bo pa zagotovo prišla, ter da jih lepo pozdravlja in mi je naročila, naj jim povem zgodbo o tem, kako žabec sreča prijatelja (Max Velthuijs: *Žabec sreča prijatelja*). Otrokom povem zgodbico in jim postavim filozofska vprašanja.

»Kaj je to prijateljstvo?«

»Da smo prijazni do drugih, da se imamo radi.«

»Da ko smo žalostni, imamo koga.«

»Da se radi igramo.«

»Ali je to pomembno? Zakaj?«

»Ja, če ne si sam, če nimaš prijateljev.«

»Če nimaš bratcev pa sestic, pa rabiš prijatelje.«

»Zato, da nisi sam.«

»Da se lahko s kom igraš.«

»Ali ni dobro, če si sam?«

»Ne, pol ti je dolgčas.«

»Pol ne veš, kaj bi se igral.«

»Na rojstni dan nisi povabljen, ko je torta.«

»Pr nobenmu ne morš prespat.«

»Kaj se je moralo zgoditi, da sta žabec in medved postala prijatelja?«

»Ker je bil medvedek čisto sam, ga je žabec vzela.«

»Lepo je ravnal z njim.«

»Potem se je vrnil k žabcu, ker ni imel nikogar, ki bi bil bolj dober.«

»Kdaj veš, da je nekdo tvoj prijatelj?«

»Ko nam pove.«

»Ne pa ne, ampak ko se spoznaš in ko se igraš z njim. To začutimo v srčku.«

»Kaj mislite: je bolje imeti prijatelja, ki rad počne enake stvari kot ti, ali je bolje imeti prijatelja, ki je drugačen kot ti? Zakaj?«

»Drugačne stvari, da ne dela vse tko kot mi.«

»Da ne delaš čisto enako. Potem bi vsi enako delali in se ne bi nič naučili.«

»Če bi vsi isto počeli, bi bili žalostni in ne bi bili prijatelji.«

»Ali je možno, da postaneš prijatelj z nekom, ki ga ne maraš? Kako se to zgodi?«

»Ja, lahko postanemo prijatelji, če se z njim malo poigramo. Recimo eni najboljši prijatelji grejo na morje, pa jih ni zraven. So pa eni, ki jih ne maramo, pa pol so tam ...in se z njimi igramo.«

»Ne, to pa ne.«

»Ja, lahko.«

»Ne, ne moreš, če ga ne maraš.«

»Lahko, če se pol spoprijateljita.«

»Ne, ne ...«

Slika 17: Filozofski razgovor brez prisotnosti lutke

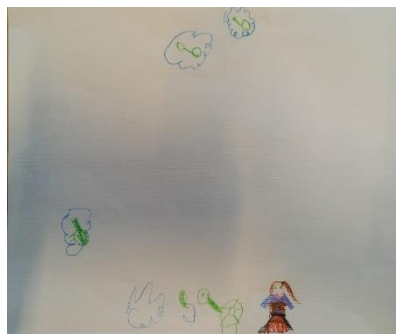
Slika 18: »Pogrešam Želvico«

Slika 19: »Želvice letijo k meni«

Slika 20: »Pogrešam želvico«

Slika 21: »Želvica leti k meni po toboganu«

3.5.6 Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – smrt

- Prostor: igralnica
- Število otrok: 7
- Izhodišče: pripovedovanje zgodbe.
- Namen: otrokom s pomočjo mimične lutke približati filozofijo za otroke.
- Področje dejavnosti: jezik, umetnost, družba.
- Potek dejavnosti:

Otroci se razporedijo pred kuliso in željno pričakujejo lutko želvico. Glede na veliko pričakovanje otrok jih ne povprašam ali bi raje, da jim zgodbico povem jaz ali lutka, ker že med posedanjem zasledim zaskrbljene pogovore med otroci. Otroci se pogovarjajo o tem, ali bo prišla in pričakujejo njen prihod ter se veselijo druženja. Odgrnem zaveso in otroci z navdušenjem pozdravijo lutko. Vstajajo, ploskajo in jo sprašujejo, kje je bila. Želvica jim pojasni, da se je srečala s prijateljem žabcem, ki ji je povedal nove zgodbe. Povpraša jih, če so pripravljeni prisluhniti zgodbi o žabcu in ptičjem petju (Max Velthuijs: Žabec in ptičje petje). Otroci z zanimanjem prisluhnejo novi zgodbi, nato pa sledijo filozofska vprašanja za otroke.

»Kaj je to smrt?«

»Da se kej polomiš, pa potem umreš.«

»Če te lovec ustreli s puško, ker je v tisti krogli strup in te zadane in ven pride, pol pa umremo.«

»Smrt je, da se maščuješ.«

»Ne pa ne.«

»Neee ...«

»Ja umreš pač.«

»Smrt je, da umreš in da se ne moreš več zbuditi, pač se ne moreš.«

»Zakaj živimo?«

»Zato, da imamo lahko življenje.«

»Kako pa vemo, da smo živi?«,

»V srčku vemo, ker nam bije.«

»Ja, ker lahko hodimo pa se igramo.«

»Če umreš, se ti srce ustavi.«

»Kako mislite, da bi morali preživeti svoje življenje?«

»Z igranjem.«

»S srcem.«

»Da bi se z vsemi rad igral.«

»Iz otroštvom. Iz takrat, k si star in ko si dedek ... Tko, da se staramo.«

»Ali je lahko smrt naša prijateljica?«

»Nee, smrt nam dela nesrečo.«

»Ko umremo, smo nesrečni, ne moremo bit prjatli.«

Vsi se strinjajo, razen dečka, ki pravi: »Ne, pa ne ... Lahko smo prjatli.«

»Ali lahko izbiramo, da živimo ali umremo?«

»Ne, moremo izbirati.«

»Zakaj pa ne?«

»Tako pač je, ko umreš, pa umreš. Enkrat starček umre, enkrat pa lahko sestrice, k še ni velika.«

»Lahko zbolíš pa pol ne veš, a boš umrl ...«

»Kaj, ko bi lahko izbirali, kaj bi izbrali?«

»Da še naprej živimo.«

»Da bi umrla in bi se rodila in spet živel.«

»Kaj bi se zgodilo, če bi si lahko izbrali, da živimo večno?«

»Bi izbrali večno, ker nas smrt užalosti.«

»Ne pa ne.«

»Kaj pa ti misliš?«

»Ne moreš večno živeti, ker nisi v risanki.«

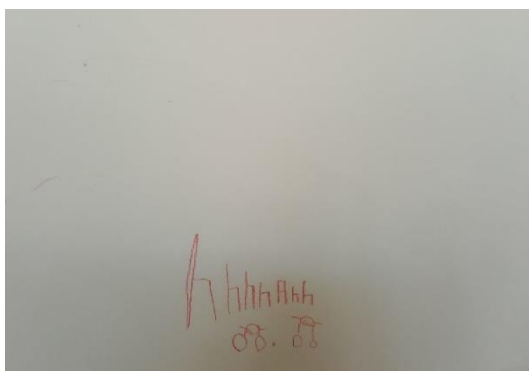
»Ali lahko kdo živi večno? Zakaj? Kako?«

»V risanki živijo večno, ne umrejo.«

»Velikan živi večno.«

»In naš planet in Mars in Merkur. Planeti ne umrejo, se pa razpočijo, ampak se potem nazaj naredijo.«

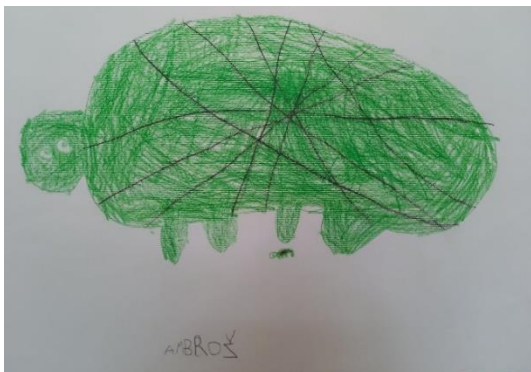
»Velikan živi večno, ker itak živi v risanki.«

Slika 22: Žabec in tujec

Slika 23: Žabec je žalosten

Slika 24: Zaljubljeni žabec

Slika 25: Žabec sreča prijatelja

Slika 26: Žabec in ptičje petje

Slika 27: »Želvetica kdaj boš spet prišla?«

3.6 Rezultati z evalvacijo

Mimična lutka želvica se je izkazala kot odlično motivacijsko sredstvo za doseganje naših ciljev. Skozi projekt Pogovarjamo se z lutko smo otrokom predstavili mimično lutko kot fascilitatorko nevsakdanjih tem. Prek mimične lutke so otroci dobili spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke. Lutka je spodbujala bogato in razgibano odzivanje otroškega notranjega in zunanjega sveta. Otroci so samostojno pripovedovali svoja razmišljanja, se identificirali s književno figuro ter doživljali dramsko dogajanje in ga verbalizirali. Spoznavali smo različnost v raznih komentarjih in dobivali konkretne izkušnje o dogajanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.

V prvem delu našega projekta, smo ob izdelavi mimične lutke uskladili zahtevo izdelave s sposobnostmi otrok in hkrati upoštevali otroško ustvarjalnost.

Otroci so razvijali fino motoriko, koordinacijo roka–oko, spoznavali različne materiale, širili znanje o pojmi ipd. Sami smo oblikovali značaj lutke ter z njo na ta način vzpostavili intimen in pristen odnos. Med menoj in otroci se je vzpostavilo veliko pozitivnega vznemirjenja, ustvarjalnosti in medsebojne povezanosti. Glavni sestavni del našega dela pa je bila ustvarjalna svoboda, ki jo nudi takšna izkušnja. Upoštevala sem ideje otrok pri izdelavi lutke in pri tem uživala, saj sem začutila njihovo vznemirjenje, pričakovanje. Ob spodbujanju njihovih idej in soustvarjanju sem zaznala ponos otrok, da bodo lutko izdelali sami.

Z animiranjem lutke so otroci pozabili na mojo prisotnost in vso pozornost usmerili v lutko. Vživeli so se v pripoved lutke in literarne junake ter na ta način globlje doživljalo zgodbo. S pomočjo lutke so se otroci počutili bolj sproščene in so lažje spregovorili. Lutka je spontano vplivala na govorne sposobnosti otrok.

Otroci so z zanimanjem poslušali zgodbe ter več ali manj upoštevali pravila. Nekateri so lutko vmes spraševali določene stvari, nekateri pa so vstajali, saj so jo želeli pobožati. Pri tem sem imela težave kot vzgojiteljica, ker je bila namreč moja identiteta skrita za lutko in nisem imela možnosti, da bi otroke nagovorila, opozorila, povabila ... kot vzgojiteljica, saj je bila vsa moja pozornost usmerjena v lutko in pripovedovanje zgodbe.

Nato sem spoznala, da vse to lahko storim preko lutke in tako je začetna zadrega minila. Kljub rešitvi težave pa mi je manjkalo očesni stik z otroki. Zgodbe o žabcu so na otroke pustile močan vtis in so bile dobro izhodišče za začetek našega razgovora.

Lutka je v trenutkih, ko so otroci izgubljali koncentracijo, znala presenetiti, zvišala ali znižala je intonacijo govora, začela šepetati ali pa vzkliknila in s tem zopet pridobila

pozornost otrok. Če so bili otroci preglasni v pogovoru ali zašli s teme pogovora, se je lutka želvica skrila pod svoj oklep in s tem dosegla, da so otroci zopet mirno in zbrano pristopili k razgovoru, kajti želja po prisotnosti lutke je bila močnejša od njihovih notranjih vzgibov v tistem trenutku.

Otroci so lutki postavljali veliko vprašanj. Lutka želvica je otrokom priznala, da ne ve vsega, le toliko, kolikor ji je zaupal prijatelj žabec. Nato sem otrokom dala pobudo za razmišljanje z vprašanjem: »Kaj pa vi mislite?« Ob vprašanjih otrok sem na začetku občutila zadrego. Vloga vzgojiteljice je namreč, da otrokom odgovarja na vprašanja ali jim pomaga, da sami pridejo do njih. Tokrat sem želela, da otroci poiščejo odgovore sami. Bila sem presenečena nad njihovim odzivom. Počutili so se pomembne, da je morda ravno njihov odgovor pravi. Dobili so moč za nadaljnje raziskovanje.

Pri izvajanju dejavnosti, kjer lutka ni bila prisotna sem opazila nekaj več nestrpnosti pri nasprotujočih si mnenjih. Otroci so se na prejšnjih srečanjih v prisotnosti lutke lepše in bolj strpno pogovarjali, tokrat je bilo čutiti več napetosti in odsotnosti nečesa pravičnega, kar je dajalo pogovoru v prejšnjih srečanjih mehko, toplino in občutek sprejemanja. Opazila sem, da je lutka želvica prisotna na vseh likovnih izdelkih otrok, tudi pri izražanju doživetij, kjer lutka ni bila prisotna.

Od sedmih sodelujočih otrok so otroci kot posamezniki doživljali lutko vsak na svoj način. Sodelovali so štirje dečki in tri deklice. Deklice so se izkazale za bolj aktivne pri razgovoru. Izstopala je deklica s poglobljenimi razmisleki in močnimi argumenti. Njeno razmišljanje je izstopajoče zaradi zrelosti, ki se kaže v njenih odgovorih, čeprav je deklica najmlajša v skupini. Ostali dve deklici sta bili zelo aktivni udeleženci pogovora. Čutili je bilo rahlo tekmovalnost, katera od njiju si bo prej domislila odgovor in dobila pozornost lutke. Po komentarju prve deklice je druga ponovila ali rahlo obrnila povedano ter kaj dodala in obratno.

Dva dečka od štirih sta zelo aktivno sodelovala pri razgovoru. Prvi deček je imel kratke in domiselne odgovore, drugi deček pa je večkrat med svojimi odgovori zataval v domišljjski svet in ga je bilo potrebno ustaviti. Dvakrat je bil močno užaljen, ker ni dobil takojšnje pozornosti lutke in zaradi užaljenosti ni želel sodelovati v nadaljnjem pogovoru. Njegovo razmišljanje je večkrat prišlo v konflikt z ostalimi otroki. Tudi sam je z izjavami: »Ne pa ne!« večkrat pokazal nestrinjanje s povedanim. Kljub temu se otroci niso nikdar resneje prepirali, saj je želvica razumela in sprejemala mnenje vsakogar in se je ravnanje preneslo tudi na otroke.

Eden od dveh dečkov, ki sta bila manj aktivna, je sicer z zanimanjem spremljal zgodbo, pri pogovoru pa je sodeloval le na individualno pobudo. Njegovi odgovori so bili

več ali manj ponovitev že slišane. Bil je gibalno nemiren, gugal se je na stolu in motil otroke poleg sebe. Na srečanju, kjer lutka ni bila prisotna, je rekel: »Kdaj bomo šli noter, se igrat?« Zanimiv je njegov likovni izdelek, na katerem z vsako naslednjo dejavnostjo postaja risba želvice večja.

Deček, ki prav tako ni bil aktiven pri razgovoru, pa je vendarle z navdušenjem spremljal dogajanje. Imel je težave z izpostavljenostjo. Občutiti je bilo njegovo nelagodnost, ki jo je poskušal prikriti z zakrivanjem obraza z rokami. Največkrat ni odgovarjal ali pa je rekel, da ne ve. Presenetil me je z izjavo: »Ali bo lahko želvica enkrat žabca pripeljala?«. Vedno se je veselil druženj in pomagal tudi drugim otrokom pripraviti stole. Če so bili otroci preglasni, je delal: »Psst, psst ...«.

Otroci, ki so sodelovali pri projektu, so se med seboj povezali na poseben način. Tudi znotraj cele skupine so se večkrat kot do tedaj igrali med seboj in se pogovarjali o dogodivščinah želvice. Največkrat so se spraševali, kdaj bo zopet prišla in če bo kdaj s sabo pripeljala žabca.

V skupini sta izstopala dva otroka. Ker otroke poznam in spremljam že tri leta, sem predvidevala, da bo njun pogled na filozofska vprašanja nekoliko drugačen od ostalih. Deček s težko življenjsko zgodbo je imel pogosto drugačno mnenje od ostalih otrok. Deklica iz izredno spodbudnega družinskega okolja pa je izstopala na način, da je bilo njeno razmišljanje nekoliko na višjem nivoju od razmišljanja njenih vrstnikov. Zanimivo se mi zdi, da bi to opazilo vsako budno oko lutkarja, četudi ne bi poznal otrok in bi se prvič srečal z njimi.

Z otroki smo razvijali zmožnosti domišljajske rabe jezika ter spoznavali moralno-etične dimenzije, ki so jih ponujale zgodbe s filozofskimi izhodišči. Likovno izražanje otroških doživetij, ki je sledilo vsakemu srečanju, je prinašalo še dodaten vpogled na otroško videnje. Poleg želvice in žabca je na likovnih izdelkih zaslediti simbole, ki izkazujejo naklonjenost in zadovoljstvo ob doživetjih. Lutka želvica je postala ljubljeneček otrok. V skupino je prinesla več strpnosti, sodelovanja, komunikacije. Odprla nam je vrata domišljajskega sveta in rabe jezika. Postala je nov član skupine, ki ima neverjetno moč. Moč lutke je skozi naš projekt spodbudila procese mišljenja pri predšolskem otroku. Dotaknili smo se nevsakdanjih tem, ki so nam odpirale mnogo vprašanj. Dobili smo še več različnih odgovorov, odgovorov skozi otroške oči. Lutka je skozi posredno komunikacijo otrokom nudila varno okolje za izražanje njihovih idej in pogledov na vnaprej pripravljena, premišljena filozofska vprašanja, ter spodbudno vplivala na njihove govorne sposobnosti in procese mišljenja.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

Tekom raziskovanja smo dobili sledeče odgovore na raziskovalna vprašanja:

1. V kolikšni meri so otroci motivirani za poslušanje zgodbe, ki jo pripoveduje lutka?

Z lutko smo uspeli otroke navdihniti. Pridobili smo njihovo pozornost in zbranost. Lahko trdimo, da so otroci zelo motivirani za poslušanje zgodbe, ki jo pripoveduje lutka. Lutka postane nova avtoriteta, ki pritegne bolj, kot odrasli pripovedovalec.

2. V kolikšni meri so otroci motivirani za filozofski razgovor, ki ga vodi lutka?

Otrokom je lutka veliko motivacijsko sredstvo, saj spodbuja spontano izražanje in razvija socialno-interakcijske spretnosti otroka. Otrok kljub zadržkom z lutko naveže stik. Lutka otrokom predstavlja nevidni ščit, saj ne obsoja, ne graja temveč sprejema vsakršne odgovore otrok. Nevsakdanje filozofske teme zato postanejo otrokom velik izziv za spontano poglobljeno razmišljanje ter neobremenjeno deljenje njihovega osebnega mnenja, stališča.

3. Ali otroci raje izberejo odraslega pripovedovalca ali lutko?

Otroško razočaranje ob odsotnosti lutke je bilo očitno. Zanimanje otrok in skrb za lutko pripelje do točke, kjer lutka postane vzgojitelj, prijatelj, enakovreden član skupnosti. Lutka je otrokom bolj zanimiva kot odrasli pripovedovalec. Kljub odsotnosti (načrtovani) lutke pri 5. dejavnosti so otroci v likovnem izražanju doživetij risali lutko, ter izražali skrb in razočaranje ob njeni odsotnosti. Iz dobljenih rezultatov smo ugotovili, da je lutka zelo pomemben dejavnik pri otroškem doživljanju.

5 ZAKLJUČEK

Lutka pridobi pozornost mnogo prej kot vzgojitelj, ker je posebna. Lutka spodbudi otroka k lastni ustvarjalnosti. Otrok lutki verjame in zaupa bolj kot odraslemu. Z lutko vodimo k sodelovanju, sposobnosti biti aktiven, a hkrati podrediti svoje ideje skupnemu cilju. Otroci so bili zelo motivirani za poslušanje zgodbe, ki jo pripoveduje lutka, saj smo pridobili njihovo pozornost in zbranost.

Otroci lutko sprejemajo kot sebi enako, pri tem pa jim lajša komunikacijo z odraslim, saj nimajo neposrednega kontakta z odraslim. Lutka spodbuja otrokovo kreativnost in poustvarjalnost, v komunikaciji z otrokom močno vpliva na njegovo čustvenost, kar vpliva na njegovo vedenje. Otrokova komunikacija z lutko je igriva, mnogo prijetnejša, ohranja otrokovo dostojanstvo in vpliva na pozitivno samopodobo. Kljub morebitnim zadržkom do nevsakdanjih tem so otroci z lutko navezali stik. Lutka kot motivacijsko sredstvo je pri otrocih spodbujala spontano izražanje ter razvijala socialno-interakcijske spretnosti.

Lutka je postala enakovreden član skupnosti ter hkrati nova avtoriteta, bolj zanimiva od odraslega pripovedovalca. S svojo zanimivostjo, čarobno mehkobo, ki v otrocih vzbuja zaupanje, je lutka spodbudila procese mišljenja na nevsiljiv, spontan in otrokom prijazen način, kakršnega lahko dosežemo le z lutko.

V času raziskovalnih dejavnosti z lutko in filozofijo za otroke smo spoznali, da se ti dve področji prepletata bolj, kot sem si lahko predstavljala. Otroci v sebi nosijo nam skrite in pozabljene zaklade doživljanja sveta, lutka pa nam odpira pot do teh zakladov, medtem ko filozofska vprašanja za otroke še dodatno spodbujajo k razvijanju domišljije, ki pa vseeno ostaja v nekem varnem okvirju. Neverjetna moč lutke me fascinira, saj razgalja človekovo naravo na nevsiljiv, prijazen način. Naloga nas vzgojiteljev je, da spodbujamo, pripravljamo in motiviramo otroke k njihovi ustvarjalnosti in aktivnosti. Če najdemo pravo pot ter odklenemo vrata zadržkov, nas v prepletanju lutke in filozofije čaka pravi zaklad. Ta zaklad je notranji svet naših otrok.

Tekom izvajanja dejavnosti smo ugotovili, da je moč lutka močnejša, kot si vzgojitelji predstavljamo. Prav tako, kot otrokom lutka nudi ščit, tako tudi vzgojiteljem. Doseganje kurikularnih ciljev iz vseh področij dejavnosti predšolske vzgoje s pomočjo lutke lahko olajšamo do te mere, da postane usvajanje vsebin otroku prijazno. Vsebine podane na nevsiljiv, spontan način otrok prej sprejme in ponotranji. Neprecenljiv stik vzgojitelja z lutko otrok ceni na poseben način, kot da se vzgojitelju bolj uspe približati na nivo otroka. Vse to pa se nam vzgojiteljem pokaže na področju, kjer realiziramo cilje. Lutka nam z eno besedo omogoča, na prijazen način ter učinkovito skrajšati pot do zastavljenih ciljev.

Teme in področja, ki vzgojitelju predstavljajo nekoliko večji izziv pa se kot nalašč ponujajo za čarobno doživetje z lutko.

6 LITERATURA IN VIRI

- Bastašić, Z. (1990). *Lutka ima srce i pamet*. Zagreb: Školska knjiga.
- Borota, B., Geršak, V., Korošec H. in Majaron, E. (2006). *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk*. Koper: Pedagoška fakulteta.
- Bredikyte, M. (2002). Dialoška dramska igra z lutkami/DDIL kot metoda spodbujanja otrokove verbalne ustvarjalnosti. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo* (str. 9–30). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Ermenc, K. (2006). *Kompetenčni pristop h kurikularnemu načrtovanju: pojem, nekatere implikacije in dileme*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Gregory, M. (2007). *A Framework for Facilitating Classroom Dialogue*. *Teaching Philosophy*, 30(1), 59–84.
- Hunt, T. in Renfro, N. (1982). *Puppetry in early childhood education*. Austin: Nancy Renfro Studios.
- Korošec, H. (2004). *Simbolna igra z lutko – način komunikacije v razredu*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. (2006). Kreativne dejavnosti z lutkami kot proces. V B. Borota, V. Geršak, H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Otrok v svetu glasbe, plesa in lutk* (str. 103–140). Koper: Pedagoška fakulteta.
- Korošec, H. in Majaron, E. (2002). *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kroflič, B. (1999). *Ustvarjalni gib – tretja razsežnost pouka: učinki ustvarjalnega giba na nekatere vidike intelektualnega, emocionalnega in socialnega razvoja otroka*. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- Kroflič, R. (2002a). *Izbrani pedagoški spisi*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Kroflič, B. (2002b). Recenzija. V H. Korošec in E. Majaron (ur.), *Lutka iz vrtca v šolo*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Kurikulum za vrtce*. (1999). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Lipman, M. (2012). *Filozofija za otroke*. Ljubljana: Založba Krtina.
- Majaron, E. (1998). *Lutke – idealna povezava didaktičnih smotrov*. Prispevek za Evropsko konferenco raziskovalcev v vzgoji (ECER). Pridobljeno 21. 2. 2020, spletne strani http://www.see-educoop.net/education_in/pdf/edi03-slo-svn-t03.pdf.

- Majaron, E. (2000). Lutka – idealna povezava didaktičnih smotrov. *Lutka: revija za lutkovno kulturo*, 56, 33–35.
- Majaron, E. (2002). *Puppets in the child's development*. V *The Puppet What a Miracle*. Zagreb: The UNIMA Puppets in Education Commission.
- Malaguzzi, L. (1997). History, Ideas and Basic Philosophy – An interview with Lella Gandini. V C. P. Edwards, L. Gandini in G. Forman (ur.), *The hundred languages of children, The Reggio Emilia Approach, Advanced reflections* (str. 49–97). London: Ablex Publishing Corporation.
- Mikuš, A. (2001). *Lutka – moj nepogrešljiv pomočnik v razredu*. *Lutka*, 58, 49–52. Pridobljeno 12. 12. 2020, <http://www.pef.uni-lj.si/~vilic/gradiva/3-lutka-58.pdf>.
- Novak, H. (1990). *Projektno učno delo: drugačna pot do znanja*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Novak, H., Žužej, V. in Zmaga Glogovec, V. (2009). *Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah*. Ljubljana: Didakta.
- Rupnik Vec, T., Gros, V., Mikeln, P. in Drnovšek, M. (2018). *Spodbujanje razvoja veščin kritičnega mišljenja s formativnim spremljanjem*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 3. 2. 2020, <https://www.zrss.si/pdf/VeščineKritičnegaMišljenja.pdf>.
- SSKJ. (2000). Pridobljeno 3. 2. 2020, <http://bos.zrc-sazu.si/cgi/a03.exe?name=sskj-testa&expression=lutka&ns=1>.
- Šimenc, M. (2007). *Filozofija za otroke. Didaktika filozofije*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Šimenc, M. (2009). Državlјanska vzgoja za otroke in vprašanje participacije. *Sodobna pedagogika*, 5, 12–13.
- Šimenc, M. (2016). *Nove prakse filozofije*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Varl, B. (1997). *Zbirka moje lutke 5; Mimične lutke*. Šentilj: Aristej.
- Varl, B. (1998). *Igrajmo se z lutkami*. Ljubljana: Mohorjeva družba.

7 PRILOGE

Priloga 1: Izvedba in potek dejavnosti: Izdelava mimične lutke

Cilji: • Spodbujanje splošne ustvarjalnosti pri pripravi, organizaciji in uporabi sredstev in prostora. • Razvijanje umetniške predstavljalnosti in domišljije z zamišljanjem in ustvarjanjem. • Negovanje in razvijanje individualnih ustvarjalnih potencialov v fazah doživljanja, izražanja, komuniciranja in uveljavljanja na področju umetniških dejavnosti.	
Oblike dela: • skupinska, • skupna, • individualna.	Metode dela: • demonstracija, • razlaga, • razgovor.
Potek dejavnosti: • Motivacija s pripovedovanjem o tematiki načrtovane dejavnosti. • Prikaz že izdelane mimične lutke. • Priprava prostora in materiala. • Pogovor o idejah. • Izdelava lutke.	Sredstva: • karton, • papir, • lepilni trak, • barve, • čopiči, • nogavice, • flumastri, • paličice, • filc, • lepilna pištola.
Vloga odraslega: • Priprava materiala in prostora ter skrb za prijetno vzdušje. • Omogočanje sodelovanja vseh otrok pri dejavnosti, pripravi prostora in aktivnem ustvarjanju. • Vodenje in spodbujanje otrok. • Opazovanje otrokove dejavnosti. • Nudenje pomoči otrokom (sestava lutke v celoto z vročim lepljenjem).	Vloga otroka: • Sodelovanje pri pripravi prostora in materialov. • Izbira materiala za barvanje. • Barvanje kartona. • Oblikovanje kroglice z rokami ter lepljenje le-te z lepilnim trakom. • Natikanje kroglice na paličico in barvanje.

	• Sodelovanje pri sestavljanju lutke v celoto.
--	--

Priloga 2: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – drugačnost

Cilji filozofskega razgovora s pomočjo mimične lutke: • Otrokom nuditi spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke preko lutke. • Otrokom približati nevsakdanje teme s pomočjo lutke. • Otrokom predstaviti mimično lutko. • Negovanje in spodbujanje bogatega ter razgibanega odzivanja na notranji in zunanji svet. • Otrokom ob poslušanju in pripovedovanju pravljic razvija zmožnost domišljajske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije; s književno osebo se identificira in doživlja književno dogajanje. • Otrokom se uči samostojno pripovedovati. • Otrokom spoznava različnost v najrazličnejših kontekstih in dobi konkretne izkušnje o dojemanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.	
Oblike dela: • skupna, • individualna.	Metode dela: • metoda pripovedovanja, • metoda razgovora.
Vloga odraslega: • Pripravim prostor in poskrbim za prijetno vzdušje. • Preko mimične lutke pripovedujem zgodbo Žabec in tujec (Max Velthuijs), ki nudi izhodišče za filozofska vprašanja za otroke. • Otrokom postavljam vprašanja ter podvprašanja. • Lutka vodi filozofski razgovor. • Spodbujam otroke k aktivnemu sodelovanju. • Pripravim prostor za likovno izražanje doživetij.	Vloga otroka: • Sodeluje pri pripravi prostora. • Posluša zgodbo Žabec in tujec. • Aktivno sodeluje pri odgovarjanju na filozofska vprašanja. • Išče vzroke, primerja ugotovitve, posluša ostale udeležence pri filozofski razpravi. • Reflektira doživetja z likovnimi sredstvi. • Riše z barvicami na risalni list.

• Otrokom ponudim material za izražanje refleksije preko likovnih sredstev. • Navodilo otrokom: »Nariši, kar si si najbolj zapomnil.«	
Primer in potek dejavnosti: • Mimična lutka (želvica) otrokom zaupa zgodbo njenega prijatelja žabca. • Preko lutke otrokom zastavljam filozofska vprašanja ter podvprašanja. • Z otroki razvijamo filozofski razgovor, ki ga vodim s pomočjo lutke. • Otrokom ponudim likovna sredstva, preko katerih izražajo doživetja.	

Priloga 3: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – žalost

Cilji filozofskega razgovora s pomočjo mimične lutke: • Otrokom nuditi spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke preko lutke. • Otrokom približati nevsakdanje teme s pomočjo lutke. • Otrokom predstaviti mimično lutko. • Negovanje in spodbujanje bogatega ter razgibanega odzivanja na notranji in zunanji svet. • Otrokom ob poslušanju in pripovedovanju pravljic razvija zmožnost domišljajske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije; s književno osebo se identificira in doživlja književno dogajanje. • Otrokom se uči samostojno pripovedovati. • Otrokom spoznava različnost v najrazličnejših kontekstih in dobi konkretne izkušnje o dojemanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.	
Oblike dela: • skupna, • individualna.	Metode dela: • metoda pripovedovanja, • metoda razgovora.
Vloga odraslega: • Pripravim prostor in poskrbim za prijetno vzdušje. • Preko mimične lutke pripovedujem zgodbo Žabec je žalosten (Max Velthuijs), ki nudi izhodišče za filozofska vprašanja za otroke. • Otrokom postavljam vprašanja ter podvprašanja. • Lutka vodi filozofski razgovor. • Spodbujam otroke k aktivnemu sodelovanju. • Pripravim prostor za likovno izražanje doživetij.	Vloga otroka: • Sodeluje pri pripravi prostora. • Posluša zgodbo Žabec je žalosten. • Aktivno sodeluje pri odgovarjanju na filozofska vprašanja. • Išče vzroke, primerja ugotovitve, posluša ostale udeležence pri filozofski razpravi. • Reflektira doživetja z likovnimi sredstvi. • Riše z barvicami na risalni list.

• Otrokom ponudim material za izražanje refleksije preko likovnih sredstev. • Navodilo otrokom: »Nariši, kar si si najbolj zapomnil.«	
Primer in potek dejavnosti: • Mimična lutka (želvica) otrokom zaupa zgodbo njenega prijatelja žabca. • Preko lutke otrokom zastavljam filozofska vprašanja ter podvprašanja. • Z otroki razvijamo filozofski razgovor, ki ga vodim s pomočjo lutke. • Otrokom ponudim likovna sredstva, preko katerih izražajo doživetja.	

Priloga 4: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – ljubezen

Cilji filozofskega razgovora s pomočjo mimične lutke: • Otrokom nuditi spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke preko lutke. • Otrokom približati nevsakdanje teme s pomočjo lutke. • Otrokom predstaviti mimično lutko. • Negovanje in spodbujanje bogatega ter razgibanega odzivanja na notranji in zunanji svet. • Otrokom ob poslušanju in pripovedovanju pravljic razvija zmožnost domišljajske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije; s književno osebo se identificira in doživlja književno dogajanje. • Otrokom se uči samostojno pripovedovati. • Otrokom spoznava različnost v najrazličnejših kontekstih in dobi konkretne izkušnje o dojemanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.	
Oblike dela: • skupna, • individualna.	Metode dela: • metoda pripovedovanja, • metoda razgovora.
Vloga odraslega: • Pripravim prostor in poskrbim za prijetno vzdušje. • Preko mimične lutke pripovedujem zgodbo Zaljubljeni žabec (Max Velthuijs), ki nudi izhodišče za filozofska vprašanja za otroke. • Otrokom postavljam vprašanja ter podvprašanja. • Lutka vodi filozofski razgovor. • Spodbujam otroke k aktivnemu sodelovanju. • Pripravim prostor za likovno izražanje doživetij.	Vloga otroka: • Sodeluje pri pripravi prostora. • Posluša zgodbo Zaljubljeni žabec. • Aktivno sodeluje pri odgovarjanju na filozofska vprašanja. • Išče vzroke, primerja ugotovitve, posluša ostale udeležence pri filozofski razpravi. • Reflektira doživetja z likovnimi sredstvi. • Riše z barvicami na risalni list.

• Otrokom ponudim material za izražanje refleksije preko likovnih sredstev. • Navodilo otrokom: »Nariši, kar si si najbolj zapomnil.«	
Primer in potek dejavnosti: • Mimična lutka (želvica) otrokom zaupa zgodbo njenega prijatelja žabca. • Preko lutke otrokom zastavljam filozofska vprašanja ter podvprašanja. • Z otroki razvijamo filozofski razgovor, ki ga vodim s pomočjo lutke. • Otrokom ponudim likovna sredstva, preko katerih izražajo doživetja.	

Priloga 5: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor, tema – prijateljstvo

Cilji filozofskega razgovora: • Otrokom približati nevsakdanje teme. • Negovanje in spodbujanje bogatega ter razgibanega odzivanja na notranji in zunanji svet. • Otrok ob poslušanju in pripovedovanju pravljic razvija zmožnost domišljajske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije; s književno osebo se identificira in doživlja književno dogajanje. • Otrok se uči samostojno pripovedovati. • Otrok spoznava različnost v najrazličnejših kontekstih in dobi konkretne izkušnje o dojemanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.	
Oblike dela: • skupna, • individualna.	Metode dela: • metoda pripovedovanja, • metoda razgovora.
Vloga odraslega: • Pripravim prostor in poskrbim za prijetno vzdušje. • Pripovedujem zgodbo Žabec sreča prijatelja (Max Velthuijs), ki nudi izhodišče za filozofska vprašanja za otroke. • Otrokom postavljam vprašanja ter podvprašanja. • Vodim filozofski razgovor. • Spodbujam otroke k aktivnemu sodelovanju. • Pripravim prostor za likovno izražanje doživetij. • Otrokom ponudim material za izražanje refleksije preko likovnih sredstev. • Navodilo otrokom: »Nariši, kar si si najbolj zapomnil.«	Vloga otroka: • Sodeluje pri pripravi prostora. • Posluša zgodbo Žabec sreča prijatelja. • Aktivno sodeluje pri odgovarjanju na filozofska vprašanja. • Išče vzroke, primerja ugotovitve, posluša ostale udeležence pri filozofski razpravi. • Reflektira doživetja z likovnimi sredstvi. • Riše z barvicami na risalni list.
Primer in potek dejavnosti:	

- Otrokom pripovedujem zgodbo želvinega prijatelja žabca.
- Otrokom zastavljam filozofska vprašanja ter podvprašanja.
- Z otroki razvijamo filozofski razgovor.
- Otrokom ponudim likovna sredstva, preko katerih izražajo doživetja.

Priloga 6: Izvedba in potek dejavnosti: Filozofski razgovor s pomočjo mimične lutke, tema – smrt

Cilji filozofskega razgovora s pomočjo mimične lutke: • Otrokom nuditi spodbudno izkušnjo s filozofijo za otroke preko lutke. • Otrokom približati nevsakdanje teme s pomočjo lutke. • Otrokom predstaviti mimično lutko. • Negovanje in spodbujanje bogatega ter razgibanega odzivanja na notranji in zunanji svet. • Otrokom ob poslušanju in pripovedovanju pravljic razvija zmožnost domišljajske rabe jezika; spoznava moralno-etične dimenzije; s književno osebo se identificira in doživlja književno dogajanje. • Otrokom se uči samostojno pripovedovati. • Otrokom spoznava različnost v najrazličnejših kontekstih in dobi konkretne izkušnje o dojemanju iste stvari, dogodka, pojava itn. iz različnih perspektiv ter ob iskanju različnih rešitev in odgovorov.	
Oblike dela: • skupna, • individualna.	Metode dela: • metoda pripovedovanja, • metoda razgovora.
Vloga odraslega: • Pripravim prostor in poskrbim za prijetno vzdušje. • Preko mimične lutke pripovedujem zgodbo Žabec in ptičje petje (Max Velthuijs), ki nudi izhodišče za filozofska vprašanja za otroke. • Otrokom postavljam vprašanja ter podvprašanja. • Lutka vodi filozofski razgovor. • Spodbujam otroke k aktivnemu sodelovanju. • Pripravim prostor za likovno izražanje doživetij.	Vloga otroka: • Sodeluje pri pripravi prostora. • Posluša zgodbo Žabec in ptičje petje. • Aktivno sodeluje pri odgovarjanju na filozofska vprašanja. • Išče vzroke, primerja ugotovitve, posluša ostale udeležence pri filozofski razpravi. • Reflektira doživetja z likovnimi sredstvi. • Riše z barvicami na risalni list.

• Otrokom ponudim material za izražanje refleksije preko likovnih sredstev. • Navodilo otrokom: »Nariši, kar si si najbolj zapomnil.«	
Primer in potek dejavnosti: • Mimična lutka (želvica) otrokom zaupa zgodbo njenega prijatelja žabca. • Preko lutke otrokom zastavljam filozofska vprašanja ter podvprašanja. • Z otroki razvijamo filozofski razgovor, ki ga vodim s pomočjo lutke. • Otrokom ponudim likovna sredstva, preko katerih izražajo doživetja.	